

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujságra a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., július—septemberre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Kazinczy Gábor.

Most, midőn az ország minden része még viszhangzik azon lelkesedéstől, melylyel Kazinczy Ferencz százados emléknapiját ünneplé a nemzet, alkalomszerűnek tartjuk, megemlékezni azon férfuról, ki szintén e nevet viseli, ki köztünk él, velünk küzd és fárado, s kit évek sora óta a legtiszteltebb nevű hazafiak sorában szoktunk emlegetni.

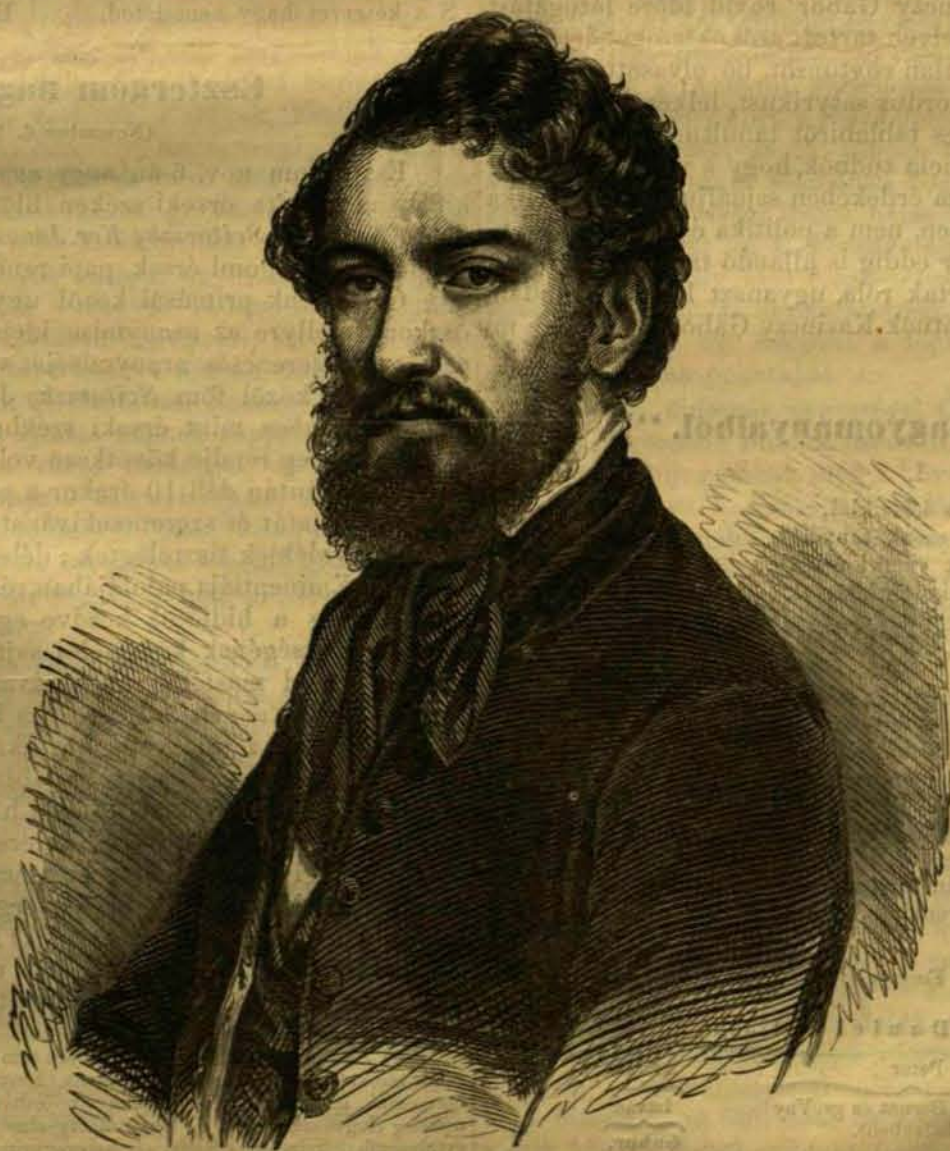
E férfiu Kazinczy Gábor, a jeles író s kitünő szónok, a halhatatlan Kazinczy Ferencz unokaöccse, született 1818 július 18-án Berettőn Zemplénmegyében. Atyja, István maga nem volt olvasó ember, de szerette az olvasó embereket, s különösen dicső rokonát, kit *nyelvszaragónak* csufoltak családja körében is. Gábor fiának már 1823-ban tanítót tartott, s vele együtt hat parasztfiúnak, kiket olly szándékkal választotta ki jobbagyainak gyermekei közül, hogy egész neveléspályáját együtt fussák nagy reményű fiával. Ez 1825-ben Sárospatakra küldetett, hol 1828-ig maradt. Tanulni szeretett s később kifejtett könyvbuvárlati szenvedélye már ekkor jelentkezett; ől számra hordta a könyveket az iskola könyvtárból; ekkor mutatkoztak előadási fényes tehetségének első jelei: a gyermek betűről betűre egész lapokat mondott el Heltai magyar krónikájából, Gvadányi XII. Károlyából stb.; s akkor is a történettan volt már kedvencz tanulmánya.

Atyjának 1827-ben történt halála után, 1828-ban Késmárkra ment, hogy az ottani levegő, orvosainak véleménye szerint, üdítő-

leg hasson gyenge egészségére. Az itteni felsőbb iskolákban a rendszeres diák tanulás mellett, leginkább a német irodalom böngészete foglalta el idejét. A következő évben Eperjesre ment s ott maradt 1832-ig. Az ekkori diák tanítás itt sem nyerve meg rokonszenvét; annál többet tanult magán szorgalommal. Írt s fordított s így képezte magát íróvá. 1830-ban már drámát írt, ezen kívül sok verset s egyes történeti hosszabb munkákon kísérlette meg erejét. Édes anyja elvitte az agg Kazinczy Ferenczhez, ez buzdította a lelkes fiút, megajándékozta egy rakás könyvvel és intette, hogy *tanuljon írni* s adja magát fordításokra. E tanácsok igen nagyhatással voltak reá, úgy hogy midőn 1832-ben az Akadémia fordításra kitiize több jeles könyvet: a 14 éves fiu egész komolysággal ajánlkozott Fessler és Engel magyar históriáinak lefordítására.

1832-ben ismét Patakra került a felsőbb iskolákba s ott egyik titkára lett a Nyiry tanár vezetése alatt állott irodalmi egyesületnek s kieszközlé, hogy ez ifjak munkáinak első kötete (Parthenon. — 1834) megjelent, mellybe ő is adott novellát, verseket s Ossiánnak egy költeményét. 1835-ben bevégezvén az iskolát sietett Pozsonyba, az országgyűlésre s az ottani szellem új világot tárván fel előtte, a lángoló honszerelemtől lobogó országgyűlési ifjuság között a leglelkesebek egyike volt, s az ellenzék vezetőinek tekintélyes körében szívesen látott vendég vala.

— 1836—1838-ig Pesten

KAZINCZY GÁBOR.

időzött, irodalmi munkálatokkal foglalkozva, egy lelkes fiatal körnek kedvelt középpontja. Az akkori legtekintélyesebb lapba, az Athenaeum- s Figyelmezőbe sok csinos dolgozatot adott, fordításokat s bírálatokat, melyeken művészi kéz gondja látszik. Több rendbeli irodalmi vállalata tőle nem függött körülmények miatt, felsőbb letiltások következtében megakadt s illy módon lassanként leszorult az irodalom teréről s átlépett a megyei élet viharos szinpadára.

Itt egészen új tér nyílt Kazinczy Gábor munkásságának. A megyei gyűléseken — leginkább Zemplénben — fényes szónoki tehetsége csakhamar elragadó erőre fejlett s országos hírűvé lett. 1839—1848-ig, a központon tett rövid látogatásokat kivéve, folytonosan a vidéken tartózkodott s a megyei teremen kívül leginkább a journalistikai téren hallatta lelkes szavát. Mellőzzük itt politikai szereplését a forradalom előtt és alatt, midőn a vidéki élet szinpadáról a központi parlamenti térre lépett által s az országgyűlés egyik szívesen hallott szónoka lett.

A zivataros napok elmúlása után egy ideig Pesten élt, azután ismét vidéki magányba vonult, irodalmi buvárlatai közé temetkezve. Ott él ő azóta, Borsodmegye szélén, Bánfalván azon lakban, mellynek rajzát alább közöljük, elfoglalva történeti, különösen irodalom-történeti munkálatokkal, mellyeknek eredményeit koronként közli külön kiadásokban s folyóiratainkban. Hő kebelrel buzog imádott honi nyelve s nemzetisége mellett s az irodalom hű művelésében látja ő is nemzetünk Noé-bárcáját, melly a körülzúgó özönből végre partra vezetend. Alig van nagyobb irodalmi vállalat, mellynek (mint volt a „Nemzeti könyvtár“) részesei között Kazinczy Gábor nevével ne találkoznánk s nincs fontosabb hazai s irodalmi tárgy, mellyet ő ellenőrző, utbaigazító s ha kell, lelkesítő szavával elő ne segítse. Elvonultságát most ritkán hagyja el; a mult nyáron irodalomtörténeti célokból beutazta Erdélyt s legközelebb megjelent dicső rokonának Kazinczy Ferencznek ünnepén a fővárosban is, hol jól esett ismét vele kezét szoríthatnunk s hallgatni bárcsak egy perczre, ékesen szóló szavát, midőn „poharat emelt az élőknek — a holtakért!“

1847. elején, midőn Kazinczy Gábor rövid időre látogatást tett Pesten, s több nyilvános helyen tartott szónoklatokat, írta róla a „Pesti Hirlap“: „Benne páratlan rögtönzöt, bő olvasottságú embert, ritka költői kedélyt, humordus satyrikust, lelkes népbarátot, hatalmas szónokot és szeszélyes táblalíró tanultunk ismerni. — Irigyelnek őt Zemplénnek, ha nem tudnók, hogy a vidéknek is van illy férfiakra szüksége; és a haza érdekében sajnáljuk, hogy e ritka tehetség nem az ország szívében, nem a politika és irodalom gyupontjában, Budapesten, üte már eddig is állandó tanyát.“

A mit 12 évvel ezelőtt irtak róla, ugyanazt lehet elmondani most is, s épen olly örömet látnók Kazinczy Gábort most is a mi soraink között. *)

Herepei Ottó hagyományaiából. **)

I.

Szülőföldem szálás kőszikláí,
Magas röptű vad sasok tanyái;
Virágokkal hintett völgyi rétek:
Vándor-utamon mindig kísérték —
Ah, de csak felhevült képzetemben . . .
Eltűnt rég a föld, hol én születtem!

Nem a vágyak üznek innen messze:
Lelkem tőled távol, mit keresne?!
Nem zaklatnak valótlán ábrándok, —
A reményért lettem én zarándok . . .
Egy sugárkát jöttem el keresni:
Ifju vagyok még kétségbeesni!

És ha e sugárt tán megtalálom,
S ismét kinyilik reményvirágom! . . .

*) A rokonsági viszonyt Kazinczy Ferencz és Gábor közt legvilágosabban mutatja a következő lezármazási tábla:

Kazinczy Dániel († 1750).

**) Mutatványul a korán elhunyt nagy tehetségű ifju költő rövid időn összegyűjtve megjelenendő hátrahagyott műveiből.

— Vagy ha mindez volna csak hiába
S elszáradna hön úpolt virága:
Visszatérnék, hogy még elrebegjem:
Itt halok meg oh, a hol születtem.

(Pest, jul. 9. 1857.)

II.

Mit adhat nékem az élet —
Vagy még mit vehetne el? . . .
Szenvedéssel, fájdalommal
Olly csordultig e kebel!

Magas röptű vágyaimnak
Szárnya törve, — s oh e szív
Minden fájó dobbanása
Messze innen, messze hiv.

Nem keserű csalódások
S hiu álmok bántanak;
Szeretem én e világot
S téged, Isten, áldalak.

Csak a remény — az ifjuság
Rózsái hullottak el,
És a durva tövisektől
Vérzik ugy e hő kebel.

Hiában süt éltető nap,
Hiában szép a tavasz,
Ha a rózsabimbó hervad,
Soha ki nem nyílik az!

Ifjuságom, költészetem
Vigaszt adnak, nem reményt:
En Istenem, csak egy sugárt
Adj nekem ereklyéként!

III.

Vak nagyanyám, te nem látod
Dult arczom, könyes szemeim;
Sötét, titkos a te világod —
Nem kapkods a föld kincsein.

Téged misem köt az élethez,
Örömmel gondolsz a halálra:
Isten a mennyországba helyez,
S én — vándorlok a nagy világba.

Keresek boldogságot, szerelmet,
Hirt és babért . . . — igen bizony:
A színtől megtöltött kelyhet —
Mérgét — végecséppig kiiszom . . .

Vak nagyanyám, az ég szeret
Hogy reád éjjelt bocsátott, —
Sápadt arczod, bu-könyeket
S a keservet hogy nem látod.

Térdre hullasz, imádkozol;
Homlokomon áldó kezed:
Ugy-e hideg, mikint szobor.
Melly a fagyban kettéreped?

Áldás, áldás! S foganatja
Lesz-e rajtam? lesz ez éltetem?
Kiszállok-e biztos partra,
Ki annyit hittem, reméltem?!

Oh ne feddji! oh áldj meg engem,
Nagyanyám! Áldd meg fájdalmam,
E könyeket és szerelmem, —
Légy mint a nap bős viharban!

Áldásodat beültetem
Ifju keblem legmélyére;
Vak nagyanya áldásától
Tán eloszlik keblem éje —
Ha jön a halál feléje.

Esztergom nagy napja. *)

(November 6. 1859.)

Esztergom nov. 6-án nagy napra virradt, midőn a sz. István király alapította érseki széken ülő s a magyar egyházat vezérlő főpap Nagykeri Scitovszky Ker. János bibornok, országunk hercegprimása, esztergomi érsek, papi rendjének félszázados ünnepét ülé.

Országunk primásai közül ugyan többen elérték azon tisztos öszkort, mellyre az aranymise ideje esik, de egyik főpásztorunk sem volt szerencsés aranymisét végezhetni. E szerint tudunkra a primások közül főm. Scitovszky János szinte ezer év óta az első, ki Esztergomban mint érseki székhelyén áldozhatja aranymisét.

Az ünnep rendje következő volt:

5-én, miután déli 10 órakor a papság testületileg Ő Eminentiajának hódolatát és szerencsekívánatait megvívé, s azután a hatóságok és a vidékiek tisztelegtek: déleesti 4 órakor a vendégek és nép részint Ő Eminentiaja palotájában, részint az az előtti téren összesereglett, míg a hídfőtől kezdve egy oldalt Esztergom vármegye minden helységének képviselői saját zászlóik alatt egyfelől, egy vadász század másfelől zenekarával sorfalakat képeztek, a tanulóifjuság pedig tanárjaival együtt a Dunapartra kivonult; a hid végiglen fel volt zászlózva, a bazilikán óriás lobogók lengtek, az ös várfokon pedig egy nagyszerű fölzászlózott árbócz pompázott, és az érseki lak környékén minden ház lobogókkal ékeskedett: más részt a főkáptalan követei, az érseki udvar képviselői, a budai helytartósági alelnök Esztergommegye főnökével és tisztikarával, meg a városi küldöttség az Esztergom-nánai pályaudvarba kocsiztak, császári királyi képviselő ur Ő Fensége fogadására. 5 óra után Albrecht főherceg fő kormányzó ur ő császári királyi Fensége külön vonaton Bécsből megérkezett.

*) Az esztergomi fényes ünnepélyen sem magunk nem lehetvén jelen, sem egyenes tudósításokat a helyszínről nem kapván, kénytelenek vagyunk más lapok értesítéseiből böngészni, hogy hírlapirói tisztünket teljesítve, t. közönségünk tudvágyának legalább némileg elégit tehesünk. — Együttal figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy a V. U. 1856-ik évfolyamában mind az aranymise hercegprimás életrajza, mind az esztergomi bazilika leírása kimerítő terjedelemben olvasható, arcképek s egyéb számos kép es rajz kíséretében.

Szinte 6 óra volt, mikor az összes harangok zugása a nép éljenei az előlovagló primási huszárok után és lovas csendőrök tisztelgéseit közt *Ó cs. kir. Fensége* diszes kíséretével megérkezett s a primási kis palotába szállván, nyomban ő eminentiája és az egybegyűlt fő- és alpapság által, majd az országnagyok, katonaság, tisztviselők és polgárság által hódolatteljesen üdvözöltetett.

Ekkor a szél szinte óráításra lecsillapodván, a város örömtüzei lángra gyultak, az ünnep hőse félszázados tiszteletére kivilágítottán, minden ablak fényben, igen sok felkoszoruzva és virágozva tündöklött; különösen brillant-tűzben uszott a városháza, mellynek terét birodalmi zászlók övezték körül; majd a papnövelde, káptalan, Benczékháza, a viziváros terén a tisztség egy igen diszes alkotványa, mellynek jelvényes transparentjén e vers volt olvasható:

„Élet, erény s nagy tetteiben dús Érsek urának,
Szívbeli eredt örökös hálája jeléül a tisztség.“

Itt-ott görög tűzek is tünedeztek föl, a szomszéd hegyeken pedig a nagyszámú pásztortűzek különösen szép látványt nyújtottak. Ő Eminenciája diszkísérettel 8 óra után a kivilágítást harsogó éljének közt megszemlélni méltóztatott.

A nagy nap hajnalát a várbeli s a Duna hullámain lengő hadihajó ágyuinak roppant dörgése, majd az utcákon átkelő zene bájló hangjai hirdetvén, ez annál kellemesebb hatású volt, mert az ég mondhatni legszebb tavaszi napot virrasztott Esztergomra.

Míg a plébániai isteniszolgálatok jó idején elvégeztettek, a processiók egyre a vár felé húzódtak, 9 órakor pedig, mikor a második harang- és ágyujel lezúgott, az ünnepi vendégsereg is fölfelé indult. A várbeli ut két oldalát diszárbozok övezték, a bazilikának homloka pedig különösen föl volt ékesítve; rajta aranybetűkkel több latin felirat tünt elő.

Fél tízre beharangoztak, a mikorra, fogat fogatot érvén, a templom megtelt. Ott voltak az egri, kalocsai és fogarasi (erdélyi görög) érsekek, ott 16 honi megyés püspök (köztük 3 egyesült görög), ott az erdélyi és bukaresti püspökök, a Benczék főapátja, a prémontréiek és zircziek prelatusai, minden szerzet főnöke, számos káptalan küldöttje, sok apát és prépost, esperes, plébános, szerzetes, tanár és mindenféle papok százai; ott volt mágnásaink és főnemeseink ritka sokaságu csoportja, ékes nemzeti öltönyükben, köztük Apponyiak, Károlyiak, Zichyek, Pálffyak, Eszterházyak, Szécsen és Széchnyiek, Viczay, Szapáry, Karácsonyi, Wenkheim, Waldstein, Cziráky, Nádasdy, Forgács és több más őscsalád jeles ivadéka; ott volt a magas minisztériumból gr. Thun kultus és közoktatási miniszter ur; ott volt a cs. k. főkormány és helytartóság képviselve; ott volt a tudományos magyar egyetem igazgatója a négy kar dékánjával; ott voltak a magyar tudom. Akademiának és Szent-István-Társulatnak szépszámu képviselői; szép sora a diszes katonai rendnek; ott volt több megye főnöke, több város — jelesen Pest, Buda, Komárom, N.-Szombat, Pozson, Esztergom, Selmecz — küldöttsége; ott az ájtatos népnek roppant serege. És megszólaltak az ágyúk, meg a város harangjai, és messzünnen fölhallatszott a nép ünnepi zaja s ezernyi éljene, mert ő eminentiája karvezetőjével (manuductor) a bécsi bibornok-érsekkel 6 fogatu hintón közeledett. Előtte ősi szokás szerint gróf *Forgách* Ágoston esztergomi kanonok, délczeg és gazdagon diszített paripán, elővivén az apostoli keresztet.

A főpapok által a bazilika kapujában szentelt vízzel fogadtatván, azonnal a Seyler Károly jeles karnagy által 4 hangra szerzett hymnus énekelte, s Bakács kápolnájában a két bibornok niseöltönyeit fölvette volt, azon drága ornátust, mellyet ő eminentiája arany miséjére készített, s ama 400 arany sulyu s most legelőször használt disz-kehelylyel együtt a bazilikának e nap emlékeül szentelt.

Erre az egész papság a bazilika ajtajához ment, — melly előtt két sorban és két zászló alatt a nagyszombati érseki convictus növendékei nemzeti öltönyü (kék, ezüst zsinóru) ifjai tisztelegtek, s alatt a katonaság sorai valának, — a Fejedelem főnséges képviselőjét, ki szintén diszes hatfogatu hintóban közeledett, szentelt vízzel üdvözleendő.

Főherczeg Ur Ő cs. Fensége jobbra a mennyezet alatt disztrónusán foglalt helyet, balján adlatusával. Szemközt voltak a pontificans stallumai, közepett a manuductor emelvénye, ki körül a nyitrai és váci püspökök tisztelegtek; a stallumok jobbán az érsekek külön ülőhelyei valának; az oltárral szemközt a megyés

püspökök valának infulákban saját szerpapjaikkal; és a szentély padjaiban sorakoztak a fővendégek, míg a basilika rotundája elején az alpapság és körül a tömérdek nép. Mindez olly nagyszerű és magasztos látványt nyújtott, millyet az életben ritkán, igen ritkán lehet látni.

Fölhangzott a „Te Deum laudamus“ s az ájtatos lelkek ezreivel a zene és ágyuk szava öszhangzásban fönnen emelkedett a magasba.

Te Deum után elkezdődött az arany-mise, *első*, mellyet országunk primása székvárosában Esztergomban tarthatott, *ezer év óta*. A fényes egyházi szertartás valóban lélekemelő volt.

Mise végével egy igen érzékeny és megindító jelenet állt be, mikor az arany-misés bibornok a felöltött diszpalástban először a fenséges Főherczegre adta arany-áldását; majd fm. karvezetőjére, érsekekre, püspökökre, kiket egyenkint testvéreileg megcsókolt; ezután pedig hű munkásaira, az egész papságra. — Ezekután előléptek a gyönyörű nemzeti ruhákban jelen volt számos országnagyok és nemesek, és a főoltár elé térdepelvén, az őszbeborult országfőpapjának áldását áhitatteljesen elfogadták. A főbék megáldása után ő eminentiája assistensei kísérete mellett a szószékre lépett, és ajkai szép magyar nyelven a néphez Krisztusban szeretett fiaihoz azon áldásokról szónokoltak, mellyeket az ég vele éreztet; végre kiterjesztett kezekkel adta az egész népre atyai arany áldását.

Ezzel befejeztetett a magasztos templomi ünnepély, délutáni 1 óratájában, a mikor a fenséges cs. kir. képviselő egész diszszel az ajtóig kísértetvén, Ő Fensége és a bibornok és minden előkelők diszes visszavonulása következett élénk éljenzések és üdvölvések között.

2 órakor ő eminentiája vendégei jegyeikkel az étteremekbe, számszerint 6-ba, gyűltek, és pedig a primási palotába 110, a papnöveldebe pedig 356; hol mindnyájan valódi magyar vendégszeretettel, herczegileg elláttattak, a válogatott étkeket mindenütt zenehangok is fűszerezvén. Félnégyre az ágyuk megújult dőreje jelenté, hogy az ősi billikom-emelések megkezdődtek és pedig nagyszerűen. Ugyanis a főablánál legelő *Albrecht* Főherczeg ur állott föl, és Ő cs. k. Apostoli *Felségének* nevében magyar felköszöntéssel lepte meg a főuri kört, a Fejedelemnek az arany-misés részére örömet és szerencsekívánatait fönnen tolmácsolva. (Az áldomás szavait a P. U. mult számában közöltük). Erre ő eminentiája Ő cs. k. Apostoli *Felsége* iránti hálás hódolatát igen érzékenyen föl-tüntette. Majd Ő cs. k. Fensége egészségeért emeltetett a hosszú éljen-pohár, melly első toast-ciclust ő eminentiája bibornok karvezetője, a püspöki kar és minden hön tisztelt vendége felköszöntésével fejezett be. Azontul a főpapi és mágnási rendből többen emeltek áldomáspharakat.

A nagy áldomás végeztével Ő császári Fensége bucsut vön, és a „Sas“ gőzösön Budára távozott.

Végre följegyezzük még a következőket:

Mikor Ő cs. k. Fensége 5-én Bécsből megérkezett, az üdvözletek után diszruhába öltözvén, fényes kíséretével azonnal ő eminentiája üdvözletére ment, s neki Apostoli Fejedelmünk nevében, mint képviselője, szerencsekívánatait tolmácsolni s a fejedelmi kegy legvilágosabb tanubizonyságaul a *Leopold-rend* nagykeresztjét kézbesíteni méltóztatott.

Gróf *Waldstein* a jeles csallóközi honfi ő eminentiája arany-ünnepének tiszteletére a komáromi sz. András-templomára 1000 ftot adományozni kegyeskedett. — A szent *István-társulat* ez ünnepély emlékének megörökítésére a pesti Lipót-templomban szent István tiszteletére egy ékes oldaloltárt emelend; jelenleg pedig a „Szentek élete“ című munkát bocsátá közre. — *Török* János a m. Akad. tagja a *Magyar Primások*-ról irt alkalmi munkát. — Megjelent azonkívül „*Arany-misei kossoru*“, melly népkönyvecske igen érdekes történeti adatokat kivált ő eminentiájára vonatkozókat tartalmaz, s ingyen osztatott ki. — Megjelent továbbá egy jelvényes szép emlék-kép Steglehner derék pesti rajzolótól. Nemkülönb két rendbeli *emlékpénz*, egyik nagyobb, arany-, ezüst- és bronzból, mellyen ő eminentiájának áldást osztó arczképe és a szent kehely látszik latin fölirással, ez a vendégek közt osztatott szét; egy másik kisebb rézből, magyar fölirással; melly ezernyi példányban a nép közt szórattott és osztatott szét. — Megjelent sok latin, magyar, német, sőt üdvvers, számszerint mintegy husz rendbeli stb.

Az utolsó budal basa.

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Folytatás.)

A hölgygel jött fiatal tisztet Funkensteini Funk lovag néven mutattak be Petneháznak. A bizalmasság, melyet a család iránnyában tanusított, éreztethette Petneházyval, hogy ez több, mint pusztán látogató a háznál.

Jaj, bizony, mikor valaki sokáig üresen hagyja a székét, mire észébe jut visszatérni, elfoglalva találja azt.

Petneháznak nagyon rosszul esett ez a találkozás. A lovag ügyesebb udvarló, finomabb beszélő volt, mint ő, kiben a török basákkali érintkezés csak a nyers daczot erősítette meg; a török odaliskok sem tanították finom udvarlásra.

Amellett a társalgás németül folyt, a mit ő csak törve beszélt. — Már ez hivatása volt a magyarnak, hogy ha vendég, a gazdája kedvéért, — ha gazda, a vendégeért beszéljen annak a nyelven.

Ebéd alatt Petneházy több mérget evett, mint sültet. Mentül tovább nézte Borbálát, annál szebbnek kezdte találni: s mentül tovább nézte a lovagot, annál jobban megerősödött abban, hogy ezt az embert neki meg kell ölni, vagy az öli meg őt.

Borbála egyenlőn nyájas volt mind kettőjükhöz. Jó nevelésű leánykáknak nem volt szabad akkor sem észrevétni, hogy két férfi közül mellyiket tüntetik ki jobban?

Ebéd után Mansfeldné férjének négy szem között megsugta, mi viszony volt közöttük és Petneházy között első férje életében, s egyuttal azt is, hogy Petneházy igen szép vagyonnal bír, s mint áttért vezér, bizonyosan az udvarnál is nagy kegyben fog állani. — Ezért más szemmel kell reá nézni.

Mansfeld egyeneslelkű, becsületes katonember volt, kinek apró cselszövények soha sem forogtak fejében. Azt ígérte neje-

nek, hogy majd elintézi ő ezt a dolgot. — Azt látta, hogy a két ifju egész együttléte alatt folyvást kihívó pillanatokkal méregeti egymást s bizonyos volt felőle, hogy mikor a hölgyek el akarnak távozni a teremből, annál a szokásos szertartásnál, hogy ki nyujtsa Borbálának a karját? s mellyikét fogadja el a lány? a két vitéz között bizonyosan kitör a versenygés. Ezt meg akarta előzni.

Midőn a hölgyek távozásra készültek, ő maga vette karjára nejét és mostoha leányát s a két ifjunak azt parancsolá, hogy maradjanak hátra.

Gábriel azalatt egy pillanatra sem hagyta el Petneházyt, attól tartva, nehogy valami balgaságot kövessen el, ismert heves természeténél fogva.

Néhány perc múlva a báró is visszatért. Nyílt arczával lépett a két fiatal közé s mindkettőt kézen fogva monda nekik:

— Kedves bajtársaim! Ti mind a ketten egy betegségben szenvedtek s szemeitek tekintetéből kitalálhatja minden ember, hogy miben? Ti egy leányba vagytok szerelmesek mind a ketten s mind a ketten jogot tartatok hozzá. Petneházy a leány megholt atyjától kérte meg Barbara kezét, Funkenstein pedig tőlem, ki az előbbi ígéretéről semmit sem tudtam. Derék lovagoknak békeséges rendezés időkben bizony alig marad más választásuk ilyen esetben, mint kardhoz nyulni s egynek a kettő közül elhagyni a napvilágot; mert maga jó szántából bizony az én időmben sem mondott le igaz

lovag menyasszonya kezéről senki jogáért. Mostani időkben azonban, midőn egy dicső hadjárat elején állunk, nem volna istenes dolog, hogy két derék jó keresztyén vitéz, kiknek karja sereget számít a hitlenek ellenében, egymás vérért fogyaszssa el asszonyos kérdésben. Azért én, mint Barbara gyámja, mint nektek jó barátotok és mint parancsoló vezértek, a mondó vagyok: hogy e percztől kezdve egyitek se szóljon Barbarával, mind addig, míg Buda várában török ur parancsol: akkor pedig azé legyen a lány, a ki kettőtök közül előbb lesz az ostromolt várfokon! Tetszik az ítélet? Ha tetszik, adjatok kezet rá.

Petneházy első volt, ki kezét nyujtá Mansfeldnek. Ragyogó orczával tevő azt. Az ilyen mondás volt neki kedvére.

— Ráállok vezérem. S már most úgy segéljen Isten, a hogy nem engedem másnak ezt a dicsőséget.

Durzásabb képpel nyujtá jobbát Funk lovag, vállat vonitva.

— Én ezt sem bánom; de — szolt halk-dörmögéssel, — előbb el tudtam volna én azt tenni láb alól, azután is következhetett volna a török.

Petneházy egészen felvidulva hagyta el a báró lakását Gábriellel.

— No páterem! monda neki könnyű szívvél, most szeretném már, ha még Ihánzáde volnál, hogy gyönyörködhetnél jóslatodban; mert azt én beteljesítem.

Az öreg barát jó szívűen felelt rá:

— Én pedig segíteni fogom beteljesíted!

(Folytatás következik.)

Hazai népviseletek. III. Mezőségi oláhok.

A hegyesvölgyes, de erdőtlen, sivatag Mezőség tulnyomólag oláh ajku lakossága tán az egész népfaj legvadabb, de egyszersmind legerőteljesebb része. Foglalkozása földművelés, kiváltképen pedig málé- (tengeri) természet, — mivel és néhány fő fokhagymával hetszámra el tud élni, s ez annyival könnyebb neki, mert nem is igen

Hazai népviseletek: III. Mezőségi oláh (Erdélyben.)

van miben válogatni; füstös falvaiban gyümölcs is nagyon gyéren tenyészik, s alacsony szalmás házának böndő-ablakára itt-ott vet árnyékot egy-egy silány veres-szilva fája. A trágyahalmok csak azért nem porlanak szét az ajtó előtt, mint a többi oláh falvak nagy részében, mert a Mezőségen, fa hiányában trágyával tüzelnek.

Igavonóba leginkább bivalyt használnak, melly csutkával, izékkal — mindenféle csekély táppal megelégszik, s mégis sok és jó tejet ad tőle. De szekérbe is fogják a bivalyt s utóbbi években a Kolozsvárra vezető feleki országúton nemritkán lehet egy-egy özönvíz előttről maradt földesasszony bival-huzta rozszant hirtőjával találkozni.

A juhtenyésztést is nagyban üzik a Mezőségen. Egy történet jut eszembe, melyet öreg nagybátyám beszélt volt s melyet a régi idők jellemző voltaért ide irok: „1826-ban, monda, mint királyi táblai jegyzőnek, törvényes küldetésben egy társammal a Mezőségen kellett átutaznom. Egyszer a többek közt egy juhnyájra találtunk, mellynek pásztorai a rekkenő melegben kifordított bundával botjokra támaszkodva vegetált.“ Jöttünk két nagy juhász kutyára a turmából kiválva, reánk rohant. „Mondjad az embe- reknek, szólék társamhoz, ki jól beszélt oláhhul, hívják el a kutyákat.“ A felszólítás megtörtént, de a pakulárok meg sem mótzanva mosolyogtak kucsmájok alá. A két cerberus mind jobban zakla-

tott s le akart huzni a lóról. „Hidd el a kutyát, mert lelövöm!“ — kiálték. Semmi eredmény.

Ekkor kivonva töltött pisztolyomat, az felül ágaskodó kvaszra sütöttem, úgy hogy azonnal felfordult a jámbor. — Bezzeg felugrottak most ezek a becsületes emberek, s levett kalappal kergették el a megmaradt komondort. Akkor a másik pisztolyt is elővettem s a juhászra tartván: „Most megérdemlenéd, hogy a másik ebet is keresztüllőjem — mondám — másszor emberségesebb légy!“ — Avval a pisztolyt nyeregkapámba visszadugva, ott hagytuk a döglött kutya fölött szomorun merengő pakulárokat.“ Z.

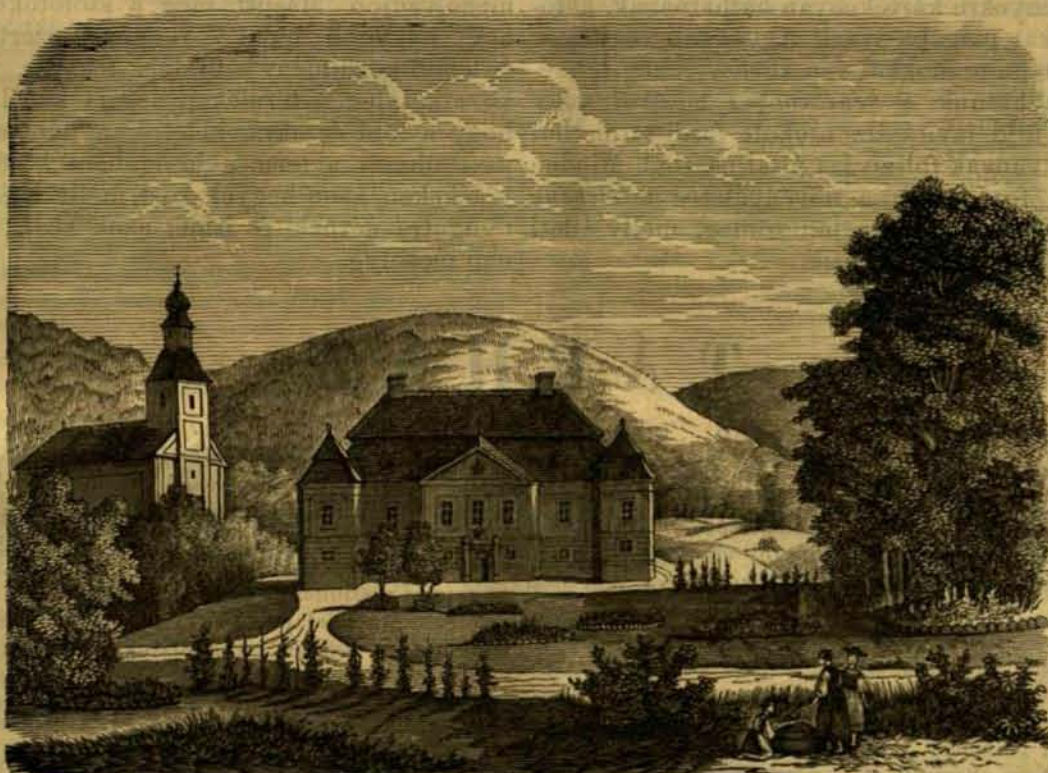
A növényélet külső tényezői.

(Végül)

Saját villanyosságot az ásványoknál is találunk. Némelyek törgölés (kén, borostyánkő), mások fölmelegülés következtében (topáz, turmalin) lesznek villanyosak, midőn aztán a könnyebb testeket válogatva magukhoz vonják és ismét eltaszítják.

Az állatorszámban csupán némely halak bírnak villanyos készüléttel, melly többnyire hatoldalú, függélyesen vagy vízirányosan fekvő, s kocsonyanemű hígsgal megtöltött sejtek nagy számából áll, és tömérdek idegekkel van átszőve. Hasonlit e szerint a Volta-féle oszlophoz.

A villanyos özönlesek az agytól jönnek, s a nevezett készülékben, mint egy leideni palackban erősödnek. Űtéseket az állat kényeszerint osztogathat, még nevezetes távolságban is, s nem szükség mindig közvetlenül érintetnie. Hires ezen sajátságáról a *villanyos sajjóc* (*gymnotus electricus*), melly Amerika tavaiban és édes vizeiben lakik, s oly nagy, hogy egy embernek ugyancsak van mit emelni rajta. Űtéseire emberek és állatok összerogynak. Amerikában már egy ízben az urítukui pusztasági utat másfelé kellett venni, mert egy folyócskában a sajjócok annyira elszaporodtak,

Kazinczy Gábor lakása Bánfalván (Borsodban). — (Lásd az életrajzot az első lapon.)

hogy a bódulás miatt abba sok ló befult. — Erejüket tetszésük szerint használják, s a halakat messziről is megölik, miért is ezektől kerültetnek. — Űtéseket még a horgász-zsinegnél fogva is közölhetnek. Erős szaporodásuk miatt már egész helységek elhagyattak. — A veszély kikerülése végett az indiánok körülvesszik elsősben az ilyen tavat, majd lovakat és öszvéreket hajtának bele, míg a szokatlan lármá, a bátor halakat támadásra nem készíti. Kigyóneműleg uszva lopóznak ezek most a lovak hasa alá, mellyeket láthatlan Űtésök erejével sokszor legyőznek, míg mások felborzalt sörénnyel, hortyogva és szikrázó szemekkel kerülni akarják a dühögő szörnyet: de az indiánok által hosszú bambuszpálcákkal hajtának a tó közepébe vissza. Lassanként alább hagy az egyetlen harc dihe. Mint kiürült föllegek szóródnak szét a kifáradt sajjócok, nagy nyugalomra és bő táplálékra levén szükségök, hogy visszanyerhessék azt, mit a galvános erőben elfecséreltek. Űtéseik lassanként mindig gyengülnek. A tomboló lovak zajától végtére megrettenve, félénken közelednek a parthoz, hol előleg megszignoyoztatva a vízből kifogatnak.

Az eddig fölemlített tényezők pusztán csak izgatólag hatnak a növény működéseire, a következők annak egyszersmind táplálékot is adnak. Ide tartozik a *gőzköri lég*, melly létrészei és mozgása

által gyakorolja sokszerű befolyását. Létrészeiből az éleny az, melly nélkül a növény valamint az állat sem élhet. Tegyük a növényt légüres térbe, vagy olly folyóságba, mellyben az élet fentartására egyedül alkalmas lég nem hiányzik, el kell vesznie, habár mutatná is a csirázás kezdetét. Levegőt a növény részint a gőzkörből vesz magába, részint az élelem átsajátítása által fejt ki. — A kilehelt levegőről azonban különböző a vegyésznek nézete. Némelyek azt mondják, hogy az tiszta éleny, mások hogy a gőzköri léggel egy és ugyanaz, ismét mások szénsavanyynak állítják. Már ezen különböző adatot nem magyarázhatjuk ki másképen, mint ha tudjuk, hogy a növény nappal általában élenyt, éjjel pedig szénsavanyat lehel ki, s ahoz képest amint a kísérlet nappal, este vagy éjjel tétetik, a légnak is különbözőnek kell lenni. Megfejtethető innen, miért ajánlják az orvosok a nappali sétát erdőben, mezőn, virányos réteken, miért tiltják ellenben éjszaka a növények közeli maradást, az azok alatti alvást, vagy a cserépnövényeknek hálósobákban tartását. Azért, mert az éleny, mellyet a növény nappal lehel ki, mint az életműködéseknek élesztő, frisztó szere általában ismeretes, s a szénsavanyról, melly éjjel választatik ki, tudjuk, hogy az állati életnek ellensége, gyilkosa. *)

A rendes létrészekon kívül még más anyagokat is találunk a gőzkörben, mellyek a növényekre kedvező hatást gyakorolnak.

Értem a vizes és szénsavanyat. A víz különböző alakokban lebeg a levegőben; majd mind gőz jelentkezik az, majd köd és fölleg képében szállong ide s tova, s ha nagyobb cseppekben áll össze, mint harmat vagy eső hull alá. A vizgőztől megfosztott léggör rendkívüli hátrányára van a tenyészetnek, a mennyiben a növény száraz időben elsikkad, elalszik, mi alatt a nedves lég ellenkezőt mivel, és némely tájak, például a szigetek termékenységet általában előmozdítja. Nem minden növény kedveli azonban egyformán a nedves léggört; az ugynevezett nedvteljes növények (fülfű, szaka, olajfa, szőlő) sokáig kiáll-

ják a szárazságot, mások ellenben (füvek, mohok, zuzmók) hamar megérzik a légnedv hiányát. — Kisebb, nagyobb mennyiségben szénsavanyat is mindig tartalmaz a léggör, melly az ásványok és növények égetése, szeszes és rothasztó források, emberek és állatok légzése által fejtetik ki, s az élő növényektől fölszívatik.

A légmogás vagy a szél a folytonos és erősebb nyomás által élesztő ingerként hat a növényi működésekre. Előmozdítja a párolgást, s ennek következtében a beszívást és nedvmogást is; a kigőzölgött és bűzhödésre hajló anyagokat a növény közeléből eltakarítja. — A pangó lég a növény egészségére nézve kedvezőtlen. Innen az üvegházakban nagyon rosszul diszlik a növény, ha csak az ajtók és ablakok kinyitása által olykor-olykor léghuzam nem eszközöltetik. Az ember is tapasztalja kárát a zárt szobában örökös ülésnek, hol ő saját gőzölgésébe fulasztva, a legrószabb léget kénytelen lehelni.

A *víz*nél jelentékenyebb szerep talán egy tényezőnek sem jutott. Régen elismert igazság, hogy a víz nélkül szerves lény, következésképpen a növény sem állhat fenn, habár a többi tényezők jelenvannak is. Ezen jelentékenységet nem azáltal érdemelte ki a víz, hogy a növényországnak általános táplálékát teszi, hanem

*) Nagyon különös az, hogy ugyanazon állomány különböző utakon vitelve a testbe, más és gyakran ellenkező hatást fejt ki, péld. a szénsavany, melly a gyomorban élesztőleg működik (savanyuvizek), belehelve elöltja az életet (borforrások alkalmával).

mert más állományok is csak annyiban lehetnek táplálók, amennyiben vízben feloszthatók. Víz a növény részint a gözkörből veszi magába, levelei és más zöldes részei által, részint a földből gyökerei által.

A föld már annyiban is az élettényezőkhöz sorozandó, hogy a legtöbb növénynek álláshelyül szolgál, s egyszersmind az élelmet is összegyűjti azok számára. Ezen általános befolyás azonban tetemes módosulásokat szenved a különböző földnemek, a föld színe és fekvése által.

A földnemek közül sokszor a *kovaföld* vagy *homok* bir túlsúlyal a termőrétegben, mellyet általában nem lehet a növényzésre nézve kedvezőnek mondani, amennyiben kelletnél hevesebb természetű, s összefüggetlen részei miatt a gyökerek kelletlenül nem erősödhetnek meg. Ezenkívül még a vizet is könnyen áttereszt, s a növényt elegendő táplálékkal el nem láthatja. A tiszta *agyagföld* ellenkező okokból van hátrányára a tenyészésnek. Szivós összefüggése a gyökerek behatását megnehezíti, továbbá igen hideg természetű, s a vizet nehezen veszi magába és soká megtartja. Más földnemekkel keverve sokkal nagyobb előnnyel bir. A *mész*, *szén-* és *kénsavany*val összekötve fordul elő. A *szénsavanyos mész* hamar kiszárad, s hatásának megmástitására olly fenéktövedet igényel, melly a vizet nem eresztí át könnyen. Kelletlen mennyiségben a növényzésnek hatalmas gyámolítója, mert a savanyak iránt, mellyek fölszives voltokkal a növényekre kártékonyan hathatnának, különös vonzóással bir és azokat magába veszi. Agyaggali vegyülete csak jót eredményezhet; de ha homokkal van keverve, még terméketlenebb. Hasonlót mondhatunk a *kénsavanyos mészről* vagy *gypszről*, melly égetve a föld javítására szokott fordítottatni, hol valószínűleg a kártékony savanyak fölszivása által használ. Minden földnem közt legnagyobb fontossága a növényéletre a *televény* vagy *senyeföld*, azon feketebarna és pornemű tömeg, melly állati és növényi testek elrothadása által származik.

A sók osztályából a termőrétegben a *hamélegek* (oxyda kali) szénsavanyval (hamuzsir, lúgsó), salitromsavanyval (salitrom), sósavanyval, kénsavanyval (kettős só), a *szikélegek* (oxyda natri) szénsavanyval (szikó), sósavanyval (konyhasó), kénsavanyval (csodasó), a *könlegélek* (oxydum ammoniae) szénsavanyval összekötve fordulnak elő, s ha csekély arányban jelentkeznek, rendkívül jótékonyan hatnak a növényzésre, nem ellenben nagyobb mennyiségben, mint ezt az ugynevezett szikes vidékeken látjuk, mellyek növényekben szegények és rendszerint kopárok szoktak lenni.

A *fémélegek* (oxyda metalli) közül leggyakoribb és legtöbb befolyással bir a *vasélek* vagy *vasrossda*, melly különösen agyaghoz van kötve, s a föld színezeténél döntőleg szerepel. A *rézélek* (oxydum cupri) sem épen ritkán mutatkozik a növényzési rétegben, de mindenesetre csekélyebb mennyiségben, semhogy a tenyészetre nevezetes befolyást gyakorolhatna.

A föld színezete annyiban foly be a növényzésre, amint az a meleget többé vagy kevésbé emeli. Tudjuk péld., hogy a fekete vagy legalább setét színű testek több meleget nyelnek el mint más színűek, mi a mérséklet emelkedését eredményezi. Tapasztalhattuk már, hogy a fekete kalapon hamarabb megolvad a hó, mint a fehéren.

Ez okból Franciaországban néhol porrá tört palakődarabokkal hintik be a hó alatt fekvő szántóföldeket, hogy az hamarabb megolvadjon. Másutt meg a szőlőtöket rakják palakővel körül, hogy nagyobb melegre tegyenek szert. Nem kevesebb figyelmet érdemlő körülmény a földnek fekvése, mert ezzel a meleg és fény, következőleg a termékenység is karöltve jár. Nem egy az péld., hogy a föld északra, keletre, nyugotra vagy délre fekszik-e. Tapasztalhatni a termés jószágabani különbséget, jelesül bortermő vidékeken, azon hegyek közt, mellyek északra, észak-keletre, észak-nyugotra néznek, és ismét azok közt, mellyekre folytonosan déli nap mosolyg.

Dr. Soltész János.

T Á R H Á Z.

Kazinczy-ünnepélyek a vidéken.

(A V. U. és P. U. közelebbi számában több mint 12 helyről emlékeztünk. Folytatjuk most érdekes szemlényt. Legyenek e szép tények följegyezve a későbbi idők számára!)

— (Kazinczy-ünnepély Duna-Szerdahelyen, Csallóközben.) Okt. 30-ról írják: Ámbár mi *szigetlakók*, nemcsak a nagyvilágtól vagyunk — a szó szorosabb értelmében — *elzigetelve*, hanem Dunánk tekervényes ágai által édes hazánk nagytestétől is — mintegy *elszáratunk*, még sem vagyunk olly mostoha gyermekei e honnak, hogy *örömben s bánatában* részt ne vennénk, és szívérzeleink a nagy nemzetesalád érzelmeivel ollykor-ollykor ne találkoznának! Így osztoztunk a haza és nemzet közörömben mi is, midőn folyó hó 27-én — kezefogva *Köszegi Endre* itt működő szintársulatával, — irodalmunk halhatatlan uttörője, Kazinczy Ferencz születésének évszázados emlékünnepe megtartottuk. Nem akartunk mi e részben kitenni másokon, de elmaradni sem volt szándékunkban azoktól, kik e hazaszerzte felkarolt ünnep estéjén Kazinczy nagy szellemének áldoztak! Igaz, csekélység volt az, mit mi kisvárosiak az ünnep diszéhez adhattunk, de azért teljes öntudattal bevallhatjuk: hogy nálunk a csillogó pompa, és külső fény hiányát szívünk hazafias érzelme bőven kipótolta. Alig penditette meg egy a lelkesebbek közül az eszmét, hogy a Kazinczy-ünnepély színpadunkon is megtartassék, — dicsérettel legyen fölemlítve — ugy a közönség, mint színészeink szíves részvételével találkoztunk az. Elkészítvén az ügy szentsége mellett buzgók az ünnepély tervét, annak kivitele ekkép történt: 1-ór Színházunk kettős kivilágítása mellett felgördülvén a függöny, a *Plachy Ferencz* által festett „Kazinczy apotheozis“ koszoruztatott meg. E jelenet valóban megható volt. Ugyanis az összes színiszemélyzet — férfiak és nők, diszes magyar öltözében, félkört képezve, és kezeikkel ünnepelelt költőnk arczképére mutatva — tizenkét geniusznak öltözött ártatlan kisleány fogta körül a fényözönben uszó és virágokkal ékesített állványt, kiknek egyike — ünnepeles csend között — babér-koszorut tartott az unokák üdvéért küzdő nagy férfi képe fölött; a képállvány fokozatain pedig Kazinczy egyes munkái diszkötésben, papír terkercek és íróeszközök költői rendetlenséggel elhelyezve, s repkényvel körül fonva valának láthatók, mint meg annyi bizonyítványai a rendező urak finom műizésének. 2) E jelenet után *Vörösmartynak* „szózatát“ zenekísérettel mellett énekelte az összes színiszemélyzet. 3) Ez alkalomra F. N. által készített nagy szónoklat ön elszavalva *Bogyó Alajos* műbarát által, mellyben szerző Kazinczy multját, s érdemeit ismertette meg a közönséggel. 4) *Könda Gyula* műbarát, *Garaynak* „Kelet népéhez“ írt költeményét szavalta el. 5) Színészeink közül *Köszegi* igazgató — „Berzsenyi emlékére.“ 6) *Köszeginé* „Az elhagyatott anya.“ 7) *Szigetközy* pedig — „Venczigány“ című költeményeit szavalták el *Vörösmartynak*. 8) *Kolcsey* „hymnusza“ kardalban. 9) Végre pedig záradékkal — *Kisfaludy Károlynak* „Kemény Simon“ című, két felv. drámája adatott elő. — Ez utólagosan bemutatott programja ünnepélyünk-

nek. És most nem hallgathatjuk el, miszerint arra, hogy keblünk az ünnepély nagyságában méltókép fölmagasztosuljon — mind a derék szavalók, mind pedig a kerekded s összevágó előadás nagy befolyással voltak! Ennek elismerésül, miután a nagyszámú közönség a közreműködő urakat taps- és kihívással megtisztelte, a jelen voltak mindegyike, félszázados írónk dicsőült szelleme iránt kegyelettel eltelve szívében, valódi vallásos megindulással hagyta el a színházat. Csak azon ütököztünk meg kissé, hogy az igazgatóság ez alkalomra színlapokat nem nyomtatott! Mert ha szokássá vált műkedvelők fölléptét, és egyesek jutalomjátékát nyomtatott színlapok által a közönségnek tudtára adni, bizony illő lett volna a nemzet nagy ünnepére is színlapokat nyomtatni, s ezt is a nagy Kazinczy szellemének *megtisztelés* zalogául bemutatni!

101.

— (Kazinczy-ünnep Miskolczon.) Itt nagy lelkesedéssel ülték meg e napot, s érdemes tudósítónk írja: Mi ránk is fölvirradt tehát ez emlékezetes nap, s vele együtt az ünnepélyek sorozata megkezdett. — Már délelőtt 10 óra után, a helybeli reform. felgymnasium tanárai és tanulói, több kitünő férfiak s nők részvevő jelenlétében, az e végre szépen földiszített tanteremben, az ünnepélyhez alkalmazott beszédek, szavalatok s *öszhangzatos* nemzeti énekek között, megülék azt. Melly alkalommal egy fellelkésült polgár, *Bató István* ur, az ünnepély örök emléküvé tételére, Kazinczy nagy gypszmellszobrát, saját költségén, az iskola számára meghozatni ígérte.

Illy örvendezések és várakozások közt érkezett el az este; midőn az ünnepileg földiszített és teljesen kivilágított s zsufolásig megtelt színházban, a nemzeti nagy ünnep következő renddel ment véghez. — *Első szakasz*: Kazinczy mellképe előtt *Vörösmarty* „Szózatát“ éneklé diszöltönyben az összes személyzet; majd utána *Lévay József* ismert költőnkől készített jeles megható *Vesérhangot*, szavalá *Molnár György*, szintársulati igazgató, egyszerű magyar fekete öltönyben.

Ezután következett „Kazinczy-émlék“ című zeneszerzemény, *Rács Fábriantól* szerkesztve, s ugyancsak tőle és a színházi kitünő zenekartól előadva; hanem ez abbahagyatott, mivelhogy a lelkesedett közönség; a tapsviharral elárasztott *Lévay József* kihívásával — mit azonban ő szokott szerénységénél fogva el nem fogadott —, s az ezen alkalomra kinyomatott s szétszórt *vesérhangjának* kapdosásával volt elfoglalva. — *Második szakasz*: „Kemény Simon“, eredeti szomorujáték *Kisfaludy Károlytól*, összevágólag s nagy tesszéssel előadva. — *Harmadik szakasz*: „Történet“, költemény *Kazinczy Ferencztől*, *Benedekné* asszony által kedélyesen elszavalva; majd *Molnárné* asszony éneklé, elhunyt *Lendvaynak* „Szichangok“ című magyar ábrándját nagy hatással. Ezután *Molnár György* szavalá el *Tompa Mihálynak* „Kazinczy Ferencz emlékezte“ koszoruzott költeményét; midőn is, a szintén jelen volt koszorus költőt, szünni nem akaró óriási lelkesedett taps üdvözlé. *Záradékul*: „Kazinczy dicsőítése“, nagy allegoria változatokkal, *Fehérvári* színházi diszi-

tőtől. Ez olly magasztos és nagyszerű látvány volt, hogy a közönség egyhangulag teljes méltánylatát nyilatkoztatta, a kitapsolt ügyes *Fehérvárinak*, kinek ezen meglepő compositiója bármely nagyobb színpadnak becsületére vált volna. Végül még *Molnár Gy.* színigazgatót tapsolták ki.

Ennyiből állott a színházi ünnep, melyet nem kevésbé emelt az, hogy a férfi-közönség, általában magyar öltönyben, a nők és leányok pedig szintén magyarosan, magyar fej-ékekkel, sőt többen pártával jelenének meg.

A színházban történt ünnepély után következék egy nagy lakoma, ugyancsak a színházi épületben, a nemzeti casinónak — ez ünnepélyre vonatkozólag, Kazinczy mellszobra, Széchenyi s több magyar írók és publicisták arcképeivel fölékesített — teremében, 200—250 tag, köztök majdnem 50 urhölgy vettebb részét. E bankettet a helybeli *dalárda* kezdé meg Kölcsey „*Hymnuszával*“, mely után egy diszes emelvényről, *Lévay József* olvasá fel „*Kazinczy emlékezetét*“. Majd *Takács Ádám*, színész, szavalá „*Költők apotheosisét*“, *Garaytól*. Több szavalás nem történt, mivel a „*Hárfa*“ Kazinczytól, „*1822. a magyar nyelv ügyében*“ *Döbrenteitől*, s a „*Jóslat*“ *Vörösmartytól*, nem engedtetének meg.

Rács Fábán zendité meg most jeles bandáját, mire a vacsora megkezdeték, mellynek folytán lelkes toasztok mondatának Ő cs. kir. Apost. Felsegeért, Kazinczy emlékeért, a jelen volt magyar hölgyekért, *Palóczy Lászlóért*, a magyar írókért és színművészekért, *Kazinczy Gáborért* stb. A közlekedést emelték a *dalárda* összevágó pompás dallamai s a zenekar jeles magyarjai, a többek közt itt már háborítlanul előadhatott „*Kazinczy-emlék*“ című zeneszerzemény. — A bankett tagjait pedig *Szombathy Sámuel*, polgáregyleti vendéglős ügyessége s fáradhatlansága látta el, kinek-kinek teljes megelégedésével.

Mig itten ekkép örvendezének, azalatt egy más testület is szintén érdekesen ünnepelt. A miskolci kézművesekből s iparosokból álló *polgári éneklőkar* ugyanis szokott gyűhelyén a ns. m. timárczéh helyiségében felsőbb engedély mellett mintegy 400—500 egybegyűlt tisztos polgár s polgárnő társaságában komoly illedelemmel ülte meg *Kazinczy* évszázados születési emlékünnepét, a mennyiben *Kölcsey* „*Hymnuszának*“, *Kazinczy* „*Fogyás élet*“ című bordanak stb. szívmelő elzengése közben, e sorok írója fölolvassa *Kazinczy Ferencz emlékezetét*, előadván, s kifejtvén, hogy nekünk magyaroknak, ki és mi volt *Kazinczy*? . . . egy tanuló pedig *Tompa* koszoruzott költeményét szavalá el. — S hogy e derék polgárkörben is milly nagy volt a lelkesedés, a többek közt már csak az is eléggé mutatja, miszerint egy értelmes polgár fölszólamlására, *Kazinczynek leendő országos emlékére*, nagy hirtelenséggel, mintegy 20 ausztr. értékű fnyi öszveg gyűlt össze, mely is adandó alkalommal illő helyére fog küldetni.

Igy ünnepeltünk mi október 27-én. S midőn e sorokat örömtől dobogó szívvél írom, egyszersmind kedves kötelességemnek ismerem, végül azoknak nevét fölemlíteni, kik városunkat — ez ünnepély tartása iránt — már-már csaknem kétségbeesztő apathijából fölserkentették. Ezek valának: *Lévay József*, költő és tanár; *Horváth Lajos*, hités ügyvéd; *Molnár György*, szintársulati igazgató, s *Rács Ádám*, ifju nyomdász urak. — Áldja Isten őket! Miskolcz bainak s leányinak pedig adjon az ég, továbbra nézve is, kitartást és csüggedetlenséget, hazafui indulatainak kimutatásában! — *Filep Mihály*.

— (*Kazinczy-ünnep Eperjesen.*) Nov. 2-áról írja r. tudósítónk: Nem valami nagyszerű és fényes *Kazinczy-ünnepélyről* tudósíthatom a tisztelt olvasó-közönséget, — ámbár városunk ez országszerte ünnepelt hazafi életére és írói működésére nem csekély befolyással volt. — Igaz, nincs ez évben magyar szintársulatunk, melly, ha volna, talán az illető igazgató felkarolja más honi színigazgatók példájára az eszmét, melly közönségünkben bizonyosan kedvező viszhangra talál. — Van ugyan *dalárdánk*, alias: *Musikverein*, — de erről majd alább. — Mégis minden nélkül el nem mult felettünk sem ezen századéves hálaünnep. El nem hallgathatom ugyanis azon szerény bár és szűk falak közé szorított emlékünnepélyt, mellyet a helybeli kollegium serdültebb ifjusága nagy költőnk dicsőítésére rendezett. S e helyen, ugy hiszem, nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy azon magyar nyelvű *társaság*, melly 1828 évtől óta a kollegium ifjusága között fennállott s virágzott, mellyben sok jeles írói tehetség kezdette meg írói pályáját — *Székács József*, *Vahot Imre* és *Sándor*, *Pompéry János*, *Kerényi Frigyes*, *Lisznyay Kálmán*, *Greguss Ágoston*, *Sárossy Gyula*, *Hunfalvy János* s sok más —, és melly a mostani idők viszontagságai miatt ez évtized elején megszűnt élni: uj erővel, ujult lelkesedéssel támadt fel az 1858-iki iskolai év kezdetén a halottak országából. Es ezen társaság ünneplé nov. 1-én *Kazinczy Ferencz* emlékét. Az ünnepély bevezetését képezé egy *Herfurth József* tanár, s e társaság vezetője által tartott *emlékbeszéd Kazinczy Ferencz felett*, mellyben rövid életleírason kívül, érdemei és fáradalmas működése a hazai literatura, különösen édes hazai nyelvünk újjászületése körül, elősoroltattak. Ezt követé egy pályanyertes költemény (a pályadíj *Rajner Gyula* jogtudor ur ajándékából egy arany vala), szerzője *Kósa*, tanuló-ifju; — továbbá szavaltattak egyes társasági tagok által: *Kölcsey* emlékbeszéde *Kazinczy Fer.* felett, *Kazinczy Ferencz* az „*Istenekhez*“ címzett költeménye, valamint *Kölcseynek* beszéde: „*A hazát szeretni kell.*“ Befejezésül a *kollegiumi igazgató* intézett néhány lelkes és buzditó szót a meghatott és lelkesült ifjusághoz. — Nyilvános *Kazinczy-ünnepélyünk* nem volt, de lesz azért *Schiller*feier. Kissé meglepő, hogy míg honunk nagy embereitől vonjuk meg az őket illető áldozatot, míg hazai egünk első fényű csillagai előtt meg nem hajolunk, addig s akkor idegen országok, habár olly annyira kitűnő hőseinek tömjénezünk. A már fennemlített *dalárda*, vagy *Musikverein* rendezi a kérdéses ünnepélyt, azon *dalárda*, mellyről ugy is nehezen viselik sokan, hogy a honi zenét és művészetet kevés figyelemre méltatja; mert találunk ugyan productióinak programjaiban

mindenféle, *Wiederkehr*, *Jäger-Ausmarsch*, *Frosch-Cantate* s több efféléket, de a magyar dal ritka, mint a fehér holló. És a jó urak azután még azon is panaszkodnak, hogy városunk miveltebb osztályainál nem találunk érdemlett méltánylatra stb, stb. Dixi. — x.

— (*Nagyváradról*) két tudósítást is vettünk arról, hogy ott *Kazinczy-ünnepet* nem tartottak! Nem teszünk szemrehányásokat senkinek, hanem közöljük a tudósításokat, mellyekből kitűnik, hogy a mulasztást mégis csak pótolták, a hogy lehetett:

I. Október 27-ikén. *Dobogó* szívvél gondolok a nemzeti ünnepélyre, melly véghez ment Pesten s más városokban hazaszerte. — Nálunk azon teremben, hol ez ünnepélyt kellett volna megülni, mintha a sors is gunyolná árva fejünket, ekkor este nyílt meg a kutya-komédia. Elmentem meggyőződést szerzendő, kik látogatták meg e komédiát — ez este? s lellem nagy gyönyörűségére szolgál, hogy legalább közönségünknek színe, melly mellesleg mondva, legbuzgóbb pártolója a méltó színi előadásoknak, épen nem volt képviselve. Ki is háborítná meg az illy nevezetes napon fogékony szívében túlaradó szent érzelmeiket és gondolatokat efféle — bár nem érdektelen — de mégis hiabavalóságoknak végigszemlélése által?

Hogy a kegyelet épen semmit sem tett nyilvánosan, rosszul hangzik *Nagyváradra*; s legalább a casino kezdetett volna valamit, például a dicsőült mellszobrának előleges megrendelése után adhatott volna magyar érzelmű tagjainak egy lakoma színt viselő összejövetelet, mellyre meghiható a nevezetesb egyéniségeket, ha nem tagjai is a casinónak.

Fáj tudnom e teljes nem nyilatkozást eme szent ügyben. Mit szólnak mindehhez ama köszörült torku levelezők, kik majd ebben, majd abban a „*Zeitung*“ ban néha olly dicsőreleg emlékeztek meg rólunk?

Szolgáljon némi vigaszul, hogy számosan polgáraink közül eleget teendők felbuzdult érzelmeiknek, *Debreczenbe* zarándokoltak ez ünnepély megünlésére.

II. *Nagyvárad*, okt. 30. E lapok 44. számában azon tudvágy fejeztetik ki a „*Kazinczy Ferencz napja Pesten s a vidéken*“ című értesítésben: „*Még eddig nem hallottunk semmit Debreczenről, Nagyváradról*“ stb.

En készséggel felelem: hogy *Nagyváradon* a nemzet nyelve s így élete s irodalma főállását tényező halhatatlan nagy férfi, *Kazinczy Ferencz* születése 100-ik évnapját különösen ülték meg az általában színházul használt „*fekete sas*“ szimű szálloda nagy teremében. Szeretne a t. olvasó a részletekről is tudni valamit, miként azt Pesten, Szegeden, Miskolczon s más hasonnevű városokban megtarták. Halljuk tehát: E napon *Nagyváradon* színi-előadás volt, — no de ne csudálkozzék az, ki tudja, hogy ez időben nincsenek színészeink, mert lehettek műkedvelők — mint Szegeden is — kik az ügy által lelkesítve fölléptek, s így miért ne tartathatott volna színi-előadás? — Nem ugy van . . . megtartatott az előadás, és pedig „*Casanova*“ négy lábú művészeivel.

Szégyenlem s méltán fáj nekem is, midőn e sorokat írom, mert hiszen én is polgára vagyok e városnak, s így a szégyenbélyeg az én homlokomra is süttetik, de vannak itt nevezetes férfiak, kik tehettek volna ez érdemben valamit?

Legnagyobb vigasztalásomra tegnap K. J. egyik derék görög-nemegyesült polgártársunk *Kazinczy* emlékére zeneestélyt rendezett az első zenekar közreműködése mellett, melly zenekar derék vezetője *Bossányi Ferencz* karagya alatt, alig egy év alatt, szépen képezte magát, s itt megjelentek *Nagyvárad* tisztos polgárai, kik, nemcsak hogy szóval megemlékeztek *Kazinczyról*, hanem állítandó szobrára 100 s néhány forintot adakoztak is. Hasonlóan a „*Szigeti vésznapok*“ című műre is. — Áldás jutalmazza a derék polgárok minden fillérét!

Áldozunk is szeretett honfitársaim — ha egyébbel nem lehet is — édes emlékekkel azoknak, kik nyelvünket s így nemzetiségünket s irodalmunkat fölkarolák s a végenyészettől megóvák. Adjunk ez által ösztönt most élő jeleseinknek is, hogy ez tette gyulaszsa őket, s teljesejéjék, mint *Tóth Kálmán* mondja:

Mi kard által volt egykoron,
Legyen a szellem által is
Dicső, nagy s boldog a magyar!*

S. A.

— (*Kazinczy-ünnep Szabadkán.*) A „*Pesti Napló*“nak írják: „*A Kazinczy-ünnepélyt* nov. 27-én mi is megültük kellő önértet- s ünnepélyességgel a színházban. Előadatott ez alkalommal: a néphymusz *Kölcseytől*, dalolva az egész dalszintársulat, férfi és női személyzete által; *Vörösmarty* „*Szózata*“, szavalva *Dézi* által; „*Szerelem és örökség*“ *Szigetitől*; s végre — a „*Kunok*“ egy felvonása, melly előadás teljes kivilágítás mellett ünnepies közönség előtt foly le, egyszersmind a felejthetlen *Hegedűsné* emlékkövéré is fele jövedelmet eredményezett. Színház után egy 100 teritékű banket adattott a casinóban, melly alkalommal *Kazinczy* emlékére néhány jeles alkalmi toast mondatott el, melly tanuságára szolgálhatott e város szellemének hazafiasságára nézve.

— (*Kazinczy-ünnep Kalocsán.*) A „*Pesti Napló*“ban olvassuk: „*Mint kisebb városokban lenni szokott, nálunk is legtöbbsnyire hiányzanak ollyan érdekű tárgyak, mikről a nagy közönséget értesítenünk kellene. Ezuttal azonban van illy tárgyunk, s ez Kazinczy Ferencznek évszázados emléke, melly nálunk is a casino-egylet teremében e hó 3-án megünnepeltetett. Az ünnepélyen városunk java s színe jelen volt, s bevégeztével 100 főt meghaladó összeg és 6 db. arany gyűlt össze a *Kazinczy*-alpra, melly összeg legközelebb az *Akademiához* fel fog küldetni. Valamint ünnepélyünk, ugy adományunk is, nem dicsekedhetik nagyszerűséggel, de mindkettő tisztá hazafui buzgalomnak eredménye, s ha minden magyar helyen aránylag ennyit tesz-*

nek az ügyért, a Kazinczy-émlék bizonyára méltó ünneplésben részesülend; mi, hogy úgy legyen, teljes szívünkkel ohajtjuk. Különös tetszésben részesült a nagy hatást gyakorolt Szász Károly pályaműve, melyet S. ur olvasott fel. Az ünnepély bevégezte után itt is barátságos lakoma következett.

A pillangók életéből.

A torokrojt-szender. — Sphinx Nerii.

Ha valamely társaságban a rovarokról (insectumokról) van szó, főleg ha e társaságban gyenge idegzetű nők is vannak jelen, azonnal iszonyodva fordul el mindenki attól, ki ez utálatos férgeket szóba hozni merete. Igaz, hogy a természetben minden ágából a rovarok és valódi férgek vizsgálata nem látszik nagy kecségtető erővel birni, pedig a ki az állatország alsóbb osztályai buvárlatába csak félig is belémerült, az tőle el nem válik többé soha. Hol rejlik tehát e látszólagos ellenmondás oka, mert a mit mondék, valóságos igaz, ámbar talán kedves olvasóim közül a legtöbben kételkednek abban, hogy olly emberek is léteznek (pedig eszes emberek), kik egész éltőket a rovarok tanulmányozásában töltik el. Én nem fogom megkísérteni, e kétes állítást, vagy e rejtélyes és mégis valódi tényt megmagyarázni.

Torokrojt-szender. (Lepke, hernyó, báb.)

Mint minden szenvedélyvel, épen úgy vagyunk a rovarok életmódjának tanulmányozása iránti vonzalom magyarázatával. Ha egy kertben vagy ligetben csevegve csendesen ülünk és egy bogár, szegletes és körmös hat lábával ügyetlenül felénk vánszorog, felkelünk székiünkről, és a nők sikoltással futnak szét, mintha félnének az árthatlan állatkától. Meg nem gondolva, hogy egy kis bogártól szégyen félni, önkénytelenül valami borzadály futja át idegzetünket.

Győzzük le e nevetséges félszt és undort, közeledjünk inkább e kis bogárhoz, vegyük kezünkbe, nézzük szaru-szárnyait, melyek arany-érez színezetben tündökölnék mint a kolibri tollai, nézzük ezek alatt a hártya-szárnyakat, milly bármulatos ügyesen vannak összehajtvá, hogy sokkal nagyobb terjedelmük mellett mégis amazok alatt elférhessenek, vizsgáljuk falámját, melly valóságos műmálom, és végtére kérjünk egy barátunktól egy görcsövet és nézzük azon keresztül egy rovarnak szemét, és a csodák csodáját fogjuk látni és szemünknek nem fogunk hinni.

Ha a nyájas olvasó ezek után nyugodtan és egy kis higgadsággal gondolkodik a rovarokról, és hogy nem illik művelt emberhez, tőlök félni, sem undorodni, valamint nem illik közönyösnek sem lenni semmi iránt sem, úgy bátor leszek önnek egy igen csinos tagját a rovaroknak, egy kellemel-

jes pillangót, a *torokrojt-szender*t, egy nálunk ritkán előforduló estlepet bemutatni.

A rovarokból, bár mennyire irtózik tőlök a világ, a tarka lepkék seregét, kivételképen jó indulatában, sőt némi előszeretettel is részesíteni kegyeskedett. Persze a külszín csal és vonz. A lepkéknek szebbnél szebb színezete, melylyel a legtöbben diszlenek, meghatják még a gyermeknek is szívét, a könnyüded röpdülés, melly inkább hintázás a légben, a virágról virágra való szökdelés, honnan rövid veszteglés alatt a mézet lopják, a nővilágnak is gerjeszti részvétét, mellyről tudva van, hogy a virágokat és a pillangókat szereti.

De mind a mellett e részvét csak fölületes; a pillangók csak azért kedveltetnek, mivel szépek, és tarka, változékony színük, meg könnyü röppenésük kecségtető a szemet. A századik sem gondolja meg, hogy akármely szép lepke, ifju korában csuszó mászó, és sokszor undorító hernyó volt. Ha ezt némely nő felgondolná, midőn szeme épen egy csinos lepke nézésében gyönyörködik, vonzalma csakhamar utálatossá válnék. Pedig a mélyebben gondolkodót, a ki a természet csoda-műveit egy kissé figyelmesen észlelte, épen e csodálatos átváltozás fogja elragadni, mert e tüneménye a természetnek páratlan az állatok országában.

Engedje meg tehát a nyájas olvasó, hogy ez átalakulás történetét rövid vázlatban előadhassam; előbb azonban le akarom írni az ide mellékelt rajzban látható estlepet, mellynek neve e ezikknek homlokán áll. Egyszersmind elmondom, hogy miképen jutottam az élő pillangó birtokába.

Egy kedves, 14 éves kis leány, kinek virágait télen át, kiseded növényházamban szoktam a fagytól megőrizni, vagy két hét előtt panaszolva közlé velem, hogy leanderjeit (torokrojt) valami utálatos csunya hernyók összevissza rongálták. — Én, kinek egy kis rovargyűjteményem van, még soha sem láttam torokrojt-hernyót, örvendő ragadtam meg az alkalmat, hogy egyet láthassak. Jegyzésképen legyen itt megemlítve, hogy minden hernyónak meg van az ő eledele szabva, mellyen ritkán mehet tul. A leander pedig csak a déltengerparti tartományokban levén honos, nálunk pedig üvegházakban kénytelenítettven azokat teleink hidegétől megóvni, természetes, hogy hernyókat rajta nem látni, valamint ezt az eperfán, akácson s más déli tartományokból hozzánk áttett növényeken is vehetni észre, — mint mondám, mohón kaptam az alkalmon, s kérdezém, hát hol vannak ezen hernyók? — Megöltük már mind, válaszolá a kis leány, oh! ha látta volna ön, millyen nagyok voltak, vastagabb és hosszabb, mint az ujjam.

— Ej, be kár, mondám, nagyon szerettem volna egyet látni. Egyébiránt, hogy irtóztatik a kisasszony olly nagyon egy hernyótól, kegyed, ki olly okos. A mint én a leírásból ismerem, e hernyónak igen szépnek kell lenni. Nézzük csak, talán még találunk egyet.

És valóban nem egyet, hanem még hármat találtam, ugyanis egyet a fán és kettőt a földön egy szögletben, a hol magukat épen befonandók valának.

Azt, a melly a fán volt, levettem és kiterjesztetett tenyeremre helyezém, magamhoz hiva a már megfutamló leánykát. Jöjjön ide, kisasszony, mondám, lássa nem bánt, hisz kezemben tartom, nem is olly csunya, mint kegyed mondá, sőt igen szép; az egész bőre, melly, mintha viaszból lenne készítve, olly tiszta, valami kimondhatlan szép kékes-zöld alapszínnel van átvonva; mindkét oldalán testének több sorozatban pettyek látszanak, mellyek tejszínben, mint meg annyi valóságos apró gyöngyök tündökölnék. Ott a hol a nyaka végződik, mindkét oldalon gyönyörű kék karikák vannak, mellyeket szemeknek nézhetne valaki, pedig a tündöklő szemek egészen közel a falám megett láthatók.

— Mondja meg kérem, ha az undort le tudta győzni, és e hernyót közletről és figyelemmel nézi, nemde kénytelen bevallani, hogy az páratlan szépségü, nem pedig csunya, fertelmes, mint az előbb mondá!

— Megengedem, mond, még mindig reszketve a kis leány, hogy nem olly szörnyen rut, mint előbb gondolám, de hát, mondja meg ön, hogyan jöttek ezek ide, holott más években nem látni őket?

— Az onnan jó, édesem, mivel a leanderek melegebb országokból hozatván hozzánk, a rajtok élő hernyókat hazájokban hagyták. De megtörténik néha, hogy igen meleg nyárban, mint az idei volt, főleg az estlepek, mellyek igen sebesen röpdésnek, valamely déli szellő segedelmével egész mi hozzánk eljutnak, itt a nyáron szabadban álló torokrojt-fákra tojásaikat lerakják, mellyekből, mint azt a természetrajzból tudja, csakhamar apró hernyók bünak elő, mellyek nöttökben vagy 3—4 szer megszűkültek köntösüket változtatván, végre illy nagyra nőnek, mint a millyeneknek most látja.

— Emlékszem már, hogy ezt így tanultuk a természetrajzban, de csak most látom át, milly érdekes e tanulmány, mert megvallom, hogy az iskolában midőn tanítónk ezt megmagyarázta, nem akartam elhinni, hogy a pilletojásból ne válják ismét lepke, ugy mint a ludtojásból liba lesz. De nézze csak, ez a kettő itt a földön, másképp néz ki, mint az, mellyet kezében tart, talán más fajta?

— Nem biz az. Hanem a hernyók, minekelötte hernyóbbá vagy puppává átalakulnak, rögtön megváltoztatják színüket. Lássa ezen szép kék és fehér színek itt barnákká változtak, jele annak, hogy nemsokára puppa lesz belőlök, melly állapotjukban, mint talán emlékezik az iskolakönyvből, sokszor egész télen át minden eledel nélkül elvannak, és mégis életben maradnak, jövő tavasszal pedig mint tarka lepkék buvna ki mumiához hasonló formátlanúságukból.

— Most figyeljen, kérem, arra a mit mondok, vegye ezen két barnább hernyót és zárja őket egy tágas s magas katulyába, adván belé néhány levelet, és olly látványban fog részesülni, melly igen érdekes és felette tanulságos, mert a természet műveit csak úgy vagyunk képesek igazán fel-fogni és elolthatlanul emlékezetünkbe vélni, ha azokat szemünkkel látjuk és

tapasztaljuk. Meglehet, hogy a puppákból még az idén, talán 1—2 hét múlva fejlődnek a lepkék, azért nézzen gyakran a katulyába, talán megleszheti a percet, midőn épen kibúvik a pillangó, s akkor nem fogja fáradságát megbánni.

Igy történt. Másnap, meglátogattam kedves tanítványomat, ki már elem sietett azon fontos újsággal, hogy mindkét hernyó néhány maga fonta szállal, a katulyába tett leveleket összefonva, magának egy kis kunyhót épített és abban levett hernyó-bőrét, báb lett belőle.

Minekutánna meggyőződtem a mondottakról, megkérte a kis lány, kibelen már az eddig látottakból a rovarok átalakulása iránt vizsga tudásavgya fölbredt, magyaráznom meg neki, mikép maradhat életben a hernyóbáb, midőn sem nem eszik, sem lélekzetet nem vesz!

A hernyóbáb, mondám, nem vesz magához több eledelt, hanem a hernyó annál többet evett. Többször tett kísérletek után tudva van, hogy egy hernyó, főleg már kinőttebb korában, 2—3-szor többet megemész, mint a menyit egész teste nyom. Ugy kell ezt felfogni, hogy a sok, halomra gyűjtött eledelnek nemesebb része egy részt a hernyótest táplálására fordítatik, más részt pedig a jövő pillangó kifejlesztésére gyűjtetik, mert már 1668-ben mutatta meg a híres természetbúvár, Schwammerdan, a toskanai nagyherceg és több nagy ur jelenlétében, hogy már a hernyóban a később fejlődő lepkének minden részei, mintegy csirában, előkészítve találhatók. Ugyanis nagy ügyességgel lefejtve a hernyó külbőrét, ez alatt a báb látszott, a báb hüvelye alól pedig a pille szárnyait, tapintó, ugynevezett szarvait stb. részeit mindnyájok bámulatára kibontotta. A halomra gyűjtött tápszer tehát a rovarnak báb állapotában, mely hosszú álomhoz hasonlítható, lassankint a jövő pillangó vagy bogár alkatrészeinek érlelésére fordítatik. Ezen érlelés persze a tél beköszöntésével néha egészen megáll, a tavasz beálltával pedig a napnak melegítő sugarai által ismét folytatásba jó. Hogy télen csak a hideg tartóztatja vissza a rovar kifejlődését, megkísértette egy híres francia rovarász, Reaumur, ki őszkor összeszedett soknemű hernyóbábokat és azokat a télnek lefolyása alatt egyenként behozta fűtött szobájába, hol a rovarok a mesterséges meleg által kora fejlődésüket elérték, a mit magam is tapasztaltam, midőn Reaumur példájára bámuló vendégeimnek január hóban, mikor küna a leghidegebb zivatar dühöngött, élénken repkedő pillangóimat mutattam.

Ha a hernyóbáb nem is vesz eledelt, de lélekzetet vennie kell, hogy el ne haljon. A lélekzés azonban a rovaroknál nem a szájon át és a tüdőben, hanem a hernyó és a báb két oldalán látható kerekded nyílásokon történik, és innen származtatik a lég, számtalan csövecskéken keresztül a test részeibe. Ha olajjal e nyílásokat betapasztjuk, a rovar megszűnik élni.

Tíz nap múlva örömtől sugárzó arcczal kis tanítványom ismét jelenti, hogy neki már egy pillangója van. Sikerült neki épen a megszületés percét kilesni, mit következő szavakban némi ihlettséggel adott elő: „A mint ma a híven örzött katulyához közeledtem, úgy tetszett, mintha valamit benn kaparaszni hallanék, sieték tehát azt felnyitni, s legnagyobb meglepetésemre egy nagy pillangónak fejét, szarvait és hosszú lábait láttam, a hernyóbáb még a testet fődte, ezt a lepe magával hurczolván, a katulya falára felkapaszkodott és annak felső karimájára érvén megállt és mozdulatlan maradt. Képzelteti ön, milly feszült figyelemmel kísértem minden mozzanását, kevés perc múlva látom, hogy ismét mozog, már féltem, hogy a katulyából kimászik és megsérti magát, de ő helyt maradt, csak alsó testével tett sokféle kigyózó mozdulatokat, mire csakhamar a pupa-hüvely testéről leesett. Itt volt most a pillangó, de jaj, milly furesán, lehet mondani, könyörületre méltóan nézett ki. A szárnyak mintegy kimosott puha lepedő, összeredősödve lógtak lefelé. No, gondolám, szegény lepke, ezekkel ugyan nem fogsz megszerezni röpkedni. A szárnyak színei is olly homályosak voltak, hogy azokból ki nem lehetett venni, hogy fekete-e vagy zöld, vagy piros. Már azt gondoltam, hogy a zárt levegő miatt a katulyában a pillangó kifejlése miatt csorbát szenvedett, és buskomoly melázásba merültem, midőn észreveszem, hogy pillangóm szárnyai mintha nagyobbak lettek volna. És valóban úgy is volt, pár perc előtt olly rövidke voltak még, hogy a pille testét be nem fődheték és most már a testet nem láthatni a szárnyaktól, nagyobb figyelemmel néztem és láttam, hogy a szárnyak, bár a lepke meredten állt, valami folytonos rezgő, de alig észlelhető hullámzásban vannak, most már úgy látszott, hogy színei is elevenebbek, valóban a szárnyak alapszíne zöld, és azon fekete és cseresznye-színű csíkok, vonalok és karikák folynak át. Nem hittem szememnek, most már a szárnyak olly gyorsan nagyobbultak, hogy bátran mondhattam, szememmel láttam azokat nőni. Szóval, alig 10 perc múlva a szárnyak tökéletes nagyságukat elérték, egészen kiterjeszkedtek és a milly puhák voltak eleintén, most tökéletesen kimeredeztek, a fönne nevezett színek már egészen tisztán kivehetők voltak s olly szép vegyületben változnak, hogy kívánságom gerjedt illy színű ruhára, mely csak selyem vagy bársonyból lehetne, mert a szárnyak most valóban úgy néznek ki, mintha bársonyból volnának. Igen igen köszönöm önnek, hogy engem a természetnek e remek műhelyébe bevezetni sziveskedett, már ezentul nem fogok többé undorodni, ha hernyót látok.“

S ime, nyájas olvasó, ezen elbeszélésben a torokroit-szender életrajza és leírása bennfoglaltatik, csak azt sajnálom, hogy a mellékelt fametszetben a fenn leirt gyönyörű színeket kifestve nem látható, pedig a festett kép is többnyire távol marad a természeti valóságtól.

Dr. Sz.

A tárogató már megszólalt.

Nemcsak tárogatónk, hanem emberünk is van már, a ki fujja! A szerencse mindinkább kedvezni látszik ősi hangszerünk föllevenítése körül s maholnap

megérheti gróf Fáy István s vele együtt a zenekedvelő magyar közönség, hogy a tárogató illendően el fogja foglalni helyét a magyar zenekarokban. Mert hát ismét előbbre vagyunk egy lépéssel.

A Vasárnapi Ujság mult számában közöltük Jeszenszky Danó ur azon figyelmeztetését, hogy nemzeti muzeumunkban két tárogató létezik. Tudat-hatjuk olvasóinkkal, hogy e hangszerek rajzait nem sokára közzé fogjuk tenni. Ezek létezése tudva volt előttünk, s egypár évvel ezelőtt egy pár irodalmi vállalatban (Vahot: Magyarország, Jókai: Délibáb) bővebben is volt szó róluk; a mi újabb kutatásaink fő célja az volt, vajjon nincs-e ember az ország távolabb vidékein, ki ama hangszerrel elbánni tudjon? Eddigi nyomozásainkból csak az tűnik ki, hogy a híres tárogatók már mind elhaltak.

De újra „más faj lép a kihunyt helyére.“ Örömmel jelenthetjük, hogy a nemzeti muzeum tárogatóit mindjárt lapunk első felszólalása után, még okt. 10-én Szuk András, nemzeti színházi derék oboa-fuvónk a muzeum igazgatóságától kikérte s meg is nyerte; azokat egyik legügyesebb pesti hangszerkészítőnk által három különböző alakban utáncsináltatta, az egyiket híven az eredeti mintájára, a másik kettőt a mostani terjedtebb zeneigényekhez alkalmazva. Szuk ur e hangszereket most már nemcsak birja, hanem a nem kis nehézségekkel járó begyakorlásban is, a mi különösen a sip használásában s a felhangok kikeresésében fekszik, tetemesen előre haladt.

Gyönyörrel hallottuk e napokban Szuk ur tárogatóján a magas és mély hangokban egyenlőn erős, gömbölyű s egy fuvó hangszeréhez sem hasonlítható kellemes hangokat s hiszszük, hogy ha Szuk András ur e zeneeszközön valamely ősi indulónkat fogja hangoztatni a nemzeti színházban, a közönség épen úgy el lesz ragadtatva, mint mi voltunk ez újra feltámasztott ősi hangszerünk első hangjai hallásánál.

Irodalom és művészet.

+ (Garay összes költeményeinek) második és teljes kiadása sajtó alatt van, s újévre megjelenik.

+ (Egressy Gábor a „Magyar színházi lap“) című új irodalmi vállalat programját szétbocsátotta. E lap megjelenik Pesten, új évtől kezdve, minden szombaton, egy iven, negyedrétű alakban. Feladata lesz magyar színművészeti irodalmat alapítani. Tartalmának terve következő: Aesthetikai tanulmányok, különösen színészetiek; műbírálatok. Nyelvészetünk köréből hangtani és mértéktani közlemények. Történeti balladák, különös tekintettel a szavalhatóságra, tehát a költemények drámai szerkezetére s az előadás plasztikájára. Történeti beszélyek, versben és prózában, különös tekintettel arra, hogy azok szinköltők számára drámai anyagok, sőt kész mesék gyanánt szolgálhassanak. Jelenetek a magyar népeletről. Nemzetek és néposztályok viselkedésének és szokásainak leírása, a színészet szempontjából. Közlemények a színészet történetéből, életirásai vázlatokkal. Bel- és külföldi levelezések. Adomák a színvilágból, színpadi alakok és képletek fametszetű rajzai, a szövegbe nyomva s magyarázatokkal kísérve alkalom szerint. Antikritika és polemia. Nemzeti színházi játérend. — Bö tartalma im ezekből fog állani. Ez új vállalat fontosságáról nem is kell szólanunk; a ki tudja, mi az a művészet, az kellőleg tudandja méltányolni az ujonan keletkező lapot is, melynek már legalább is két év tizeddel előbb létre kellett volna jönie. No de a jó sohasem késő; hogy pedig hiányt pótol, az bizonyos. Mindenesetre buzgó pártfogásra érdemes. — Előfizetési ár egész évre 6 ft, félévre 3 ft. ujp., mely összeg Kozma-Vazul kiadó nyomdai irodájába küldendő. Nyolcz előfizető után egy tisztelet-példány jár.

+ (A „Kolozsvári színházi közlöny“) első száma megjelent. Czimképe nem valami meglepő; egyebek közt egy, magyar színműirok neveivel teleirt méhkas is van rajta, a mi nem igen érthető dolog. Tartalma következő: Emléksorok, mellyek Kazinczy Ferencz születése 100-ik évnapján felolvasattak Kolozsvárott, okt. 27-én 1859. Szász Domokostól. Kalauz egy történeti drámai szöveghez, Havai Viktortól. (E cikket sem értjük.) Végül az utolsó lapon a kolozsvári színlap. Ez még legjobb benne. De nem akarunk az első szám után itélni.

— (A „Divatcsarnok“ új alakban.) A Werfer Károly kiadásában ujong megindult „Divatcsarnok“ első száma megjelent. Igen díszesen van kiállítva s divatlapjaink közt legnagyobb rétű. Nagy félívnyi divatképpel, melly három nőalakot ábrázol, s az ugynevezett „Irmaköpeny“ teljes szabás-mintájával in natura jelent meg.

+ (Uj hírlap.) Werfer Károly újévtől fogva új magyar napi lapot szándékozik megindítani.

— (A magyar Akadémia) nyelv és széptudományi osztálya a Nadasdy jutalomra beérkezett pályaművek vizsgálatával Toldy Ferencz, Lukács Móricz és Greguss Ágost akad. tagokat bizta meg.

+ (Virághalmi „Törökvilág Győrben“) című két kötetes regényének első kötete megjelent; a második kötet e hó végén hagyandja el a sajtót. E regényre az aláírások 2 új ftjával még mindig elfogadtatnak. A „Gy. K.“ megjegyzi, hogy Győrött, melly várost pedig e regény, mint cziméből láthatjuk, különösen érdekel, egy aláíró sem akadt.

+ (Abrai Károly „Az utolsó Zápolya“) című 3 kötetes regényen dolgozik, melly tavaszkor fog megjelenni.

+ (Dobsának „Guttenberg“) című drámája, melly jobb eredeti színműveink közé tartozik, szerző által ujon átdolgozva s versekbe szedve, nem-sokára színre fog kerülni, mint Lendvai jutalomjátéka, mellyre a jutalmazandó szorgalmasan készül, hogy a czimszerepet minél több művészettel személyesíthesse.

+ (A magyar-óvári gazdaképző-intézet növendékei) maguk közt „Kazinczy-társulat“ című önképző társulatot szándékoznak alakítani, mellyben

hetenként irodalmi műveket és szavalmányokat adandnak elő s könyvtárt is alapítanak, melyre a Kazinczy-ünnepélyen már 200 ft. gyűlt össze. E lelkes ifjak a Kazinczy-ünnepélyt már múlt hó 26-án tartották meg, míg a város részéről e hó 4-én volt megünneplendő.

+ (Shakespeare magyar fordítása) január hóban fog megindulni. Mint halljuk, a nagy drámairónak már 10 darabja van lefordítva. A vállalat kiadója köztudomás szerint Tomori Anasztáz.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (A pesti kereskedelmi és iparkamra) egy folyóiratot indított meg, melynek első füzeté már meg is jelent. E vállalat célja, adatokat közölni a hazai nemzetgazdaságról, statisztika, földleírás, természettudomány stb. köréből. A vállalat német nyelven van szerkesztve s így annak élvezéséből, fájdalom épen a magyar közönség van kizárva, melyre nézve pedig a legfontosabb s melynek érdekében iratott! — A megjelent I. füzetben dr. Szabó József, Budapest geológiai viszonyairól értekezve, megmutatja, miszerint Pest területe *ugrókutak* létesítésére alkalmatlan, mert a felső homok- s ezt követő kavicsréteg alatt igen vastag fazekasagyag-réteg van, mely a vizet át nem bocsátja, sőt közeiből is minden vizeret kizárva, az egész terület viz dolgában mintegy egyedül a Dunára van utalva. Ez oka, hogy a pesti kutak víze a Duna víztükrével csaknem általában közlekedésben áll s igen kevés kut veszi a kőbányai hegyekből táplálékát. Pesten a 100 ölnél is vastagabb fazekasagyagot át kellene furni, s még akkor sem lehet biztossággal jó vízre számítani. Ezért, ki Pesten kutat ásat s már a kemény agyagig lehatott s jó vizet nem talált, ne is folytassa a munkát, mert leebb még ugy sem talál. Egyébiránt a kavics jó vízszűrő levén, ha tiszta helyen ásunk kutat, meglehetősen vizet találhatunk, mely annak, ki megszokta, nem ártalmas — Gubacs pusztán s Kőbányán igen jó téglanyag találtak, innét épült a budai alagút és a pesti új zsidótemplom. Ez anyag közt kisebb nagyobb kecskeláb idomu, a Balatonparton Tihanynál találtatókhoz hasonló kövületek vannak, melyek kisebbjeit itt is kecskekörmöknek, nagyobbjait ökörkörmöknek nevezi a nép; de még különösebbek az ez agyagréteget néhol átszelő igen vörös földerek, melyeket a nép ökörvér-kövületnek tart, ebből készültek a pesti új zsidótemplom fala czifrázatának külső vérvörös téglái.

△ (Az oroszok tulssárnyalnak bennünket.) Az orosz kormány minden gondját a földhitelezés megvilágítására fordítja. E célból mindenekelőtt a hitelzálog-könyveket hozza be, ezután pedig egy csódtörvényt alkot, mely a hitelezőnek inkább kedvez, mint az adósnak. A törvénysszékek nyilvánosságát is be fogják hozni. — E kérdéseken tanácskozik most a törvényhozó testület.

△ (A nagyváradi fasaru-gyárt.) melyet néhány évvel ezelőtt egy társulat 16,000 pfton épített, ujabban mindenestül egy pesti kereskedő vette meg, s raktárt nyitott Pesten a régi színházépületben. A gyár a társulat kezében mélyen sülyedt, a fasaru nem találván a megkívántató keletre, részint mert készítése még tökéletlen, részint mert drága volt, részint pedig, mert az illetők csak alig két városban árultaták. Ha az új tulajdonos e készitést tökélyesíteni, az árt olcsóbbra szabni s árúját árulni tudja, házakat építend e vállalatból. Mindenekelőtt Magyarország sváb lakóit kell árújával felkeresni, mert ezek igen viselik a klumpá-nak nevezett fasarukat. Továbbá a magyar nép is igen jó hasznát vehetné nyáron a forróságban és harmatban, mezei munkája közben.

△ (A pest-bécsi borkereskedő-társulatra részvényelírások) szépen szaporodnak, az aláírók közt olvasható Széchenyi István gróf neve is.

⊙ (Az állam-erdészviszsgákat) Pozsonyban okt. 20—26. napjain tarták. A felsőbb vizsgára 4, az alsóbbra 8 jelelt volt. Az első köztül csak kettőt nyilvánítottak alkalmasnak, az utolsó nyolcz közt pedig hármat igen használhatónak s négyet használhatónak nyilatkoztattak.

Közintézetek, egyletek.

△ (A magyar Akademiának) dec. 20-án tartandó nagy gyűlésén Balogh emlékbeszédet tartandó Humboldt Sándor felett, kit is az Akademia legutóbbi nagy gyűlésén választott meg tiszteletbeli tagjának, miért is a nagy tudós halála előtt csak pár hóval irt vissza levelet, melyben megválasztásáért a magyar nemzetet magasztaló hó szavakban mondott köszönetet.

⊙ (A magyar Akademia) nyelvészeti és széptudományi osztályának okt. 31-ki ülésében Arany János székfoglaló beszédét tartá, melynek tárgya: Zrínyi a költő s ennek viszonya Tassóhoz. Hasonlag Szász Károly is székfoglaló beszédet tartott, értekezvén a műfordításról. — Balogh Pál jelentette hogy a népszerű tudományok kiadásához ismét 4 nemeskeblű urhölgy, évenként 3 arannyal járul, s a 12 aranyat azonnal át is adta. Az érintett czélra urhölgyek által, tíz évre most már 135 arany van biztosítva. Az Akademiának nov. 1-én tartott rendkívüli ülésében gr. Mikó Imre ur olvasá fel székfoglaló beszédét, melynek tárgya volt: Erdély különválása Magyarországtól. — A gróf Nádasdy Tamás-féle elbeszélési költeményre kitűzött 100 aranyért kilencz mű pályázik, melyek bírálatra kiosztatván, a díj a közgyűlésen fog kiadni.

— (Az első magyar általános biztosító-társaság rendkívüli közgyűlése.) Az első magyar általános biztosító-társaság t. cz. részvényesei az alapszabályok 60. §-sa értelmében folyó november hó 26-kán délelőtti 9 órakor (a társaság Erzsébettéren 3. sz. a. levő saját háza második emeleti teremében) tartandó *rendkívüli közgyűlésre* tisztelettel meghívattak.

Tanácskozás tárgya lesz: az életbiztosítási alapelvek, biztosítási töltételek és díjazabályzatra keletkezett magas kormányi leirat folytán készített

alapszabályi pótlék végleges megállapítása. Pest, nov. 7-én 1859. — A választmány nevében az igazgatóság.

— (Figyelmeztetés.) A magyar Gazd. Egyesület f. é. november 14-ik napján délelőtti 10 órakor a Köztelken tartandó *közgyűlése* alkalmával különösen a következő *szakosztályok* is fognak tanácskozni, u. m. a) A jubátszati szakosztály f. nov. 14-kén délutáni 5 órakor a köztelki kisteremben. b) Az erdőszeti szakosztály f. é. nov. 15-kén délelőtti 10 órakor ugyancsak a köztelki kisteremben. Melly szakosztályi ülésekben az egyesület t. cz. tagjai minél számosabban résztvenni hazafiúi tisztelettel kéretnek. — Pesten, nov. 9-én 1859. — Elnöki megbizásból: *Morócz István*, egy. titoknok.

⊙ (A Fehérmegyei gazd. egyesület) okt. 24-én Sz.-Fejérvárott tartott ülésében, ideiglenes elnökül gr. Zichy Ferdinándot választotta, egyszersmind elhatározta, hogy december hó 4-én választó gyűlést tartandó, melyben az elnököt s a választmányi tagokat fogják megválasztani.

⊙ (A pesti jótékony nőegylet) nov. 6-tól dec. 3-ig terjedő négy hétre 198 szegénynek kiosztás végett 517 ft. 30 krt utalványozott. Az egylet köztöintézetében 18, más munkára nem alkalmas, szegény nyer foglalkozást.

— (A pesti jótékony nőegylet) a szigorú téli évszak beálltával azon nemeskeblű emberbarátokat, kik a nőegylet szegényei számára évenként élelmi szereket ajándékozni szivesek, arra kéri, miszerint illy kegyes adományokat *Kochmeister Karolina* választmányi nőhöz (l. 3 Korona-utca, 22-ik sz. a.), beküldeni méltóztatassanak.

⊙ (Vallásos egylet.) A legfőlségesebb oltári szentség folytonos imádsására és a szegény templomok felszerelésére Pesten, bibornok herczeg-primás ő eminentiája által is megerősített, vallásos egylet alakult, mely okt. 6-án, délelőtt, a pesti angol kisasszonyok templomában ünnepélyes isteni tisztelettel lön fölavatva és megnyitva.

M i u j s á g ?

+ (A magyar Akademia) az erdélyi muzeum-egylet megnyitó gyűlésében, gr. Mikó Imre szives meghívása folytán következő akad. tagok által fogja magát képviseltetni: b. *Eötvös József*, mint a küldöttség elnöke; továbbá *Bartakovics Béla* b. egri érsek, *Danielik János* kanonok, *Kubinyi Agoston* muzeumi igazgató és kamarás, *Lukács Mór*icz tiszt. tag, *Toldy Ferencz* titoknok.

+ (A Kazinczy-alapítvány.) mint halljuk, szépen gyarapszik; a vidéken is történnek e czélra aláírások.

+ (A Kazinczy-ünnepélyről) a „Patrie“ czimű félhivatalos francia lap már másodizben elismerőleg emlékezik meg. Felhozta, hogy a „Courier du Dimanche“ levelőzje szerint, e hazafias ünnepélyben valamennyi véleménye egyezett, s örömmel jegyzi meg, hogy „illy egyetértés legjobban tanuskodik Európa előtt a magyar nemzetiség mellett.“

⊙ (A Schiller ünnepben Bécsben), az ott székelő orvosi egylet nem vesz részt. E határozatot a bécsi német orvosi lapban (egy beküldetett cikkekében) következőleg kommentálják: „Schiller csak sebész volt, és mint tudom, nem tagja e társulatnak; tehát mi jognál fogva tarthatna jogot e társulat akármiféle kitüntetésére is?“ Hogy ez csak gunyorkép iratott az említett társulat főnebbi határozatára, azonnal belátható.

+ (Philharmoniai hangverseny) hármat fognak az idén rendezni; az első f. hó 27-én megy végbe a muzeum dísztermében.

+ *Orlai Petrics* Somának ismert képe „Kisfaludy K. kibékülése Kazinczyval,“ gr. *Nádasdy* Lipótné indítványára készült. E czélra aláírás nyitott, mire lelkes hölgyeink mintegy 150-en irtak alá fejenként 10 pftot.

+ (Tóth Soma) Kolozsvárra készül az egész december hóra, hogy ott nemzeti táncziskolat nyisson. Ugyanott néhányszor a szinpadon is fel fog lépni.

+ (Reményi Edének) egy, a magyar zenéről egyik testvérehez irt levelet közli a „Hölgyfutár,“ melyben ezen művész hazánkfia, Lisztnek e tárgyról irt munkájára vonatkozólag ugy nyilatkozik, hogy valamint a magyar nyelv, ugy a magyar zene is eredeti, habár mint nyelvünkbe idegen szók, ugy nemzeti zenénkbe is cigány ingredientiaák vegyültek. Reményi röpiratot is irt e pörös tárgyról, de kiadására még nem határozta el magát.

+ (Bosco Jenő) a híres Bosco bűvész fia, fővárosunkba érkezett, bűvészi mutatványokat rendezendő.

— (A Sz.-István-társulat) mult csütörtökön nov. 10-én tartotta gróf *Károlyi* István ő mlga elnöklete alatt számos közönség jelenlétében az ideai közgyűlést. A gyűlés fő és fénypontja ft. *Danielik János* társ. alelnök ur beszéde volt, melynek lényegesb részeit a P. U. legközelebbi számában közlendjük.

+ (Tarnóczy Kázmérné), Nyitra megye egykori alispánjának neje, mint a „Nefelettsben“ olvassuk, meleg szavakkal irt levélben tudósítja Kubinyi Agoston muzeumi igazgatót, hogy leányai: Malvina, özv. gr. Niczky Istvánné, Antonia, Etelka és Amália kisasszonyok honleányi készséggel és örömmel vállalkoznak Nyitra megye czimeres díszszékének himezésére.

+ (Az Akademiában kitűzött „női díjakhoz“) közelebb ismét négy lelkes hölgy járult u. m. *Latinovics-Somsich Mária*, *Csekonics-Lipthay Leona* bárónő, özv. *Szűcs Lajosné* s *Laffert-Koncz Matild* bárónő, kik az említett díjt 12 arannyal szaporíták, mely tehát jelenleg 135 aranyból, tíz évre 1350-ból áll, egy ifjuság számára készitendő tudománytár létesítésére. Ez ügyre nézve az Akademia, „Magyar hölgyek aranykönyve“ czimű könyvet nyitott meg, melybe a nemes szívű honleányok nevei s a befizetések be fognak jegyeztetni.

— (A pesti kath. államgymnásiumnak), mint halljuk, 280 tanítványa van, kik közül 210 zsidó. Irja a „Pesti Napló.“

+ A „P. Napló“ írja: A haza minden tájáról érkeznek hozzánk lelkes honleányok tudakozódásai a *nemzeti museum díszteremében fölláttatandó meggycsimeres székek iránt*. A nemes buzgalom tette tör s alig győz várni. A tett kérdésekre azon felvilágosítással sietünk válaszolni, hogy az egész ügyet egy női választmány fogja Pesten vezetni. Ez fogja a czimereket rajzoltatni, a munkát kiosztani, utasításokat adni, s ennek elnökéhez lesznek az adakozások és ajánkozások beküldendőek. Hogy minél több hölgy vehessen részt, ki munkájával, ki pénzével járulhat a vállalathoz. Többet a dologban egyelőre még nem irhatunk.

△ (*A nép erkölcsének hanyatlása.*) Észak-Bihar-Álmosdról írják a „B. H.“-nak, hogy a község egykor a nép erkölcsnek s szerénységnek példányképe vala s mivé lett most! a nép erkölcsileg napról-napra mélyebben alásüllyedt, miről tanuságot tesznek a csaknem minden éjjel előforduló rablások, lopások. Most ennek tehenét, majd annak lovát, hizott sertését lopják el, kamaráját, boltját verik föl s a zsványok vakmerősége annyira megy, miszerint a kulcsok előleges ellopása mellett, hirt mernek adni véghezviendő gaztettükről. Ha ez a nyáron és őszön így ment, mi fog történni a hosszú téli éjeken? Ennyi rablás és lopás mellett azonban, csuda, hogy gyilkosság nem fordult elő. Csak még ez hiányzik! Ez és azon körülmény, hogy a felfedezett tettesek mindig fiatalok voltak, azt mutatja, miszerint, a nép az elaljasodásnak még csak kezdetén van. Alkalmat teszi a tolvajt; azért az illy kihágások elharapózásának az erkölcstelenségnek az egész népben mély meggyökerezésének legbiztosabb gátja az előjáróság ébersége, s a törvény teljes szigorának alkalmazása.

+ (*Szerdahelyi József*) elhunyt jeles dalművésznök és zeneszerzőnk hamvait fia a józsefvárosi temetőből a kerepesi ut melletti sírkertbe szállítatá át.

+ (*Hadjárat az oroszok ellen.*) Gerard a híres francia oroszánölő, nagyszerű oroszánvadászatra készül, mellyben francziák, angolok, és oroszok nagy számmal veendnek részt. Védje őt Sz. Hubert a veszélyes vállalatban.

+ (*Ismeretlen növény.*) Németországban egy nő a vásárolt kávészemek közt egy a kávéhoz épen nem hasonló magot talált, mellyet tavaszkor elültetvén, belőle ez idén egészen ismeretlen növény kelt ki. A növény 9 láb hosszú, ágas-bogas. A törzs, az ágak és levelek vörösek; a levelek nagyok és háromszögletűek; a növény tetején egy láb magas virágzó csucs van. A törzs töve kar vastagságú; az ágak 4—5 láb, a levélszárak 3—4 láb hosszúak. Illy növényt még senkisémet látott; azt hiszik, hogy Brazília vagy Keletindia csudanövényei közé tartozik.

+ (*Friderik ur optoplastikai mutatónyáiból*) néhány nap óta második kiállítás látható, melly, habár az első kiállítás is szép volt, emennél sokkal szebb és érdekesebb. Ime néhány a kiállított tárgyakból: Jeruzsalem, a szent sír templomával. Nazareth völgye. Bethania, Lázár lakának romjaival. Gaza, óváros. Damaskus. Sz. Szaba kolostora. A holttenger. A Niagara zuhatag. New-York. Philadelphia. Oetzvölgy, Tyrolban. Paulai sz. Vincze, fényes kivilágításnál szemlélve. A Piazza del Popolo Romában, éjjel. A császárné hálóterme St. Cloudban. A csaták folyosója Versaillesben sat. Mindezek megtekinthetők a „Nádor“ szállodában, reggeli 10 órától esti 8-ig.

○ (*As ausztriai könyvkereskedők gyülekezete alkalmával Bécsben*) okt. 23-án a könyv- és műkereskedés szebb termékeiből kis kiállítást rendeztek; a 24-én tartott nagy gyűlésre mintegy 90-en jöttek össze, kik közül 50 nem bécsi volt. Legelsőbb is egy ausztriai könyvkereskedő-egylet alakítását határozták el s a felolvasott alapszabályokat elfogadták; másnap a jelen volt tagok mind az egyletbe álltak s több a könyvkereskedést előmozdító rendszabásokat részint végrehajtás vagy kidolgozás végett a választmányokhoz utasítottak. Ide tartoznak többek közt a m. kormányhoz intézendő kérvények az időrabló s költségés hivatalos könyvvizsgálatok megszüntetése; hogy az iskolai könyvek cs. kir. árudája a tulajdonképeni népiskolai könyvekre szorítkozzék; a törvények gyűjteményei könyvtáru uton is kiadat-hassanak; a kisebb hirdetések bélyegdíja szállíttassék stb. Az ausztriai könyvkereskedők egyletének igazgatóságába Lauffer, pesti könyvtáru választák meg pénztárnoki helyettesnek.

— (*Ajánkozás a bukovinai magyarokat illetőleg.*) Egy, a pécsi egyház megyéjéből elemi rendes tanító érdekelve levén a bukovinai magyarok s zomoru, s különösen szellemi fejlődésekre és nemzetiségükre nézve még igen hátra levő magyar rokonai sorsa által, — önkényt ajánkozik az illetők figyelmébe, és késznek nyilatkozik a bukovinai magyarok bármelnyik községében állomást vállalni olly kikötés mellett, hogy öt évig ott maradand, öt év leforgása után pedig visszajöhessen jelenlegi állomására. Melly állomás addig szegény; de szorgalmas és jó sikerrel végzett „tankezesítési“ bizonyítványal ellátott ifjunak jutalmol és maga felségélyésére adassék. Az ajánkozó megígéri, hogy az első három évben egy bukovinai ifjut annyira kiképezend, miszerint ez: nemcsak a képezdebe felvehető lesz, — hanem annak két évi folyamata után az ajánkozó helyett rendes tanító is lehetend. Az állomás öt évi fentartása, az illetők által, a pécsi püspöki, mint a kinevezésekre jogosított egyházi hatóságnál eszközölhető. — Az ajánkozóval S. Z. alatt Zaca helységbe utasítandó bérmentett levelekben (utolsó posta Pécs) értekezhetni. — S....i Z.

+ (*A rókák Angolországban*) annyira megfogytak, hogy közelebb hazánkba vittek oda nyolczat e ravasz állatokból. Egy amerikai társulat pedig felszólítja az Akademiát, hogy egyebek közt csuszó-mászókat küldjön neki cserébe. Rókákat, csuszó-mászókat, majmokat, pávákat s más hasonló állatokat ingyen is adnánk eleget, de mikor az másutt is van, még pedig több, mint nálunk!

+ (*Hány ház van Pesten?*) A legújabb kimutatás szerint 4418; a belvárosban 600, a Lipótvárosban 307, a Ferenczvárosban 649, a Terézvárosban 1227, a Józsefvárosban 1270 s a főváros környéken 365 lakház van.

○ (*Régi romok.*) A kassai sétányon néhány fa közel levén az elszáradáshoz, kiásatott s ásáskor kőből épült földalatti menetekre akadtak, mellyek félreismerhetlenül valamely régi várbástya kazamátáinak maradványai.

△ (*A fényképek*) száma, mellyek Párisban készülnek, rámegegy naponkint 4 ezerre; hanem ez kevés, miután ott 1000 fényképész lakik, s ha egyre naponkint csak négynek készítése esik, akkor ez nem valami jól jutalmazó kereset.

— (*Jóteknő hangverseny Szepes-Olassziban.*) Nov. 1-ről írják: Kis városunkban egy hölgy már olly sok bizonyosságát adá valódi nemes érzetének s az emberiség legfőbb javainak terjesztésében olly nagy tévékenységet fejtett ki, hogy halátlanságnak tekintenők, ezt távolabb köröknek tudomásul nem adni. — E hölgy t. *Hradeczkyne* asszonyság. Kötő természeti tehetségeinél fogva ő nem csak házának díszé, hanem a nevelés mezején is teljes önfölközzéssel s a leghatározottabb sikerrel működik. — Bizonyosságul, szolgálhat az ő általa alapított *leány-növelde*, mellybe hazánk nagy részéből az előbbkelő családok teljes bizodalommal adják leányaikat, mert ott találják öszpontosítva mind azon kellékeket, mellyek valódi női neveléshez szükségesek. — Művészeti képzettségét a zenészetben egyrésztől, másrésztől pedig amaz önfölközzést, mellylyel e hölgy siet szenvedő embertársainak bajain segíteni, ismét volt alkalmunk tapasztalni az ő általa okt. 30-kán a *leibiczi* tűzvész által károsított lakosok javára tartott *hangverseny* alkalmával. — Az esős idő dacára a környékből, sőt a Szepesség felső vidékéből is számos s mondhatni fényes társaság jelent meg. Az általános tetszésnek tolmácsai voltak a számtalan éljenezések, mellyek minden darab után következtek. A nagyobb részint nehéz kivitelű darabok, például „Nagy concert Wébertől“ Hradeczkyne asszonyság által olly könnyűséggel adattak elő, hogy az elragadtatás általános volt. De a növeldeben levő leánykák is sok jártassággal játszottak. — Záradékul a leánykák által adatott elő két zongorán 12 kézzel „Istennel a hazáért“ című magyar induló, mellynek szerzője Hradeczkyne asszonyság, s mellykülönösen tetszett. Legközelebb jóteknőczélra nyomtatásban jelenend meg. A leibicziak számára is meglehetőssz összeg fog küldetni. — K.

— (*A zempléni casinó.*) S.-A.-Ujhelyről okt. 28-ról írják: Kénytelen vagyok már az itteni „zempléni casinótársulat“-ról is megemlékezni, s azt az illetők figyelmébe, vagy inkább könyörületességébe ajánlani, mert ez jelenleg egy romjaiban dűledező, s csak a hajdani fényt fennen hirdető várhoz hasonlít, mellynek jegyzőkönyvébe már csak oja írjuk nevünket, hogy látuk, bámultuk és csodáltuk... az elmúlt régi dicsőségnek zálogát. De egy illy várromladék legalább még lelkesít; a zempléni casinó, mellynek hajdan sok hirreves elnöke s tagja vala, ma már közel feloszlásához áll. Sok ugyan az idők változtának tulajdonítható, de mindamellét is bizony nem nagy dicséretére válik közönségünknek, hogy egyetlen társadalmi, önmivelődési egyesületi intézetét, melly olly sok jó eszmének alapforrása lehetne, illy elhanyagolt állapotban hagyván, polgárisodása fokának ollyféle mértékét nyújtja az ott nem ismerő nagy közönségnek. Casinónk könyvtáruba már évek óta semmi könyvek sem szereztetnek be; de a meglevőket is alig olvassa valaki. Sajnálattal legyen még mondva, miszerint találkoznak egyének, kik ha személyes érdekek, talán hű vágyaik ki nem elégítettnek, készek inkább a casinóból kimaradni nemcsak, hanem saját házuknál rendszerint alakított whist-compániák által a casinót is, mellynek más szebb céljai is vannak, egy kis kártya, hirlapolvasó s tekéző compániává olvasztani nem átalják.

Városunk haladására nézve csak még megemlítem, hogy a mult őszön s ez idén a főutcánk kikavicsoltatott, s egyik oldalán járdával ellátatott; de a kivilágításról említés sincs, — minek is? — azt mondta egykor egyik városi gyülekezeti tag, hogy minek való a burkolás, apánk is jártak azon s nem törték ki lábukat, mi már ösmerünk minden gödröt, — nappal, — „este pedig — mondja — becsületes ember nem jár az utcán“!!

Hogy szüretünket a kedvezőtlen időjárás tetemesen megrongálta, képzelhető, midőn az előbbi száraz forró idő sok szőlőszemet elfonnyasztott, az utóbbi esős idő pedig sokat rothadásba hozott; s így nem nagy a kilátás. — P. J.

— (*Színész felhívás.*) Felsőbb engedély mellett magyar dráma-, népszínmű s opera-társaságot akarok szervezni, s működésem sorát jövő 1860. évi husvét másodnapján szándékom Pécsen megkezdeni: — azért föl hívom a vidéki színésznő, opera-énekesnő, színészek s opera-énekeseket, kiknek kedvök s tehetségük van, vállalatomban részt venni — hogy akarattuk s igényeiket tartalmazó bérmentett levelüket hozzám küldeni sziveskedjenek. — Temesvárt novemberben 1859. — *Részler István*, színigazgató s jelenleg a temesvári színház első tenoristája.

— (*Halálosítás.*) A halál megint egy jelesünket ragadta el. Nagy-Váradról vesszük a gyászlapot, melly jelenti, hogy *Szilassy János*, nagyváradi latinszertartású székesegyházi gyóntatókanonok, püspöki biztos, zsinati vizsgáló, a kis növelde igazgatója, hittani tudor, a pesti egyetem hittani karának tagja, a magyar Akademia tiszteleti tagja, stb. f. k. 4-kén reggel, élete 64. évében, elhunyt.

— (*Kőrösi Csoma Sándor*) néhai ázsiai utazónk örökösai Erdélyben e napokban vevék kézhez híres rokonuknak soká rejtve létezett a nagy áldozatokkal kézhez került bagyatekát, melly az azt kivitt, s idő közben meghalt amsterdami ügyvéd örökösével alkuszertinti osztály után még k. b. 6000 holl. ftból áll. — a.

Színházi napló.

Péntek, nov. 4. Először: „*Almos*.” Eredeti színmű 3 felv. Irta *Szigligeti*. Látványos népszínmű, melyben angyalok, ördögök, al- és felvilági szellemek, görög és nem görög tüzek, tánczok és énekek, sötétség és világosság, sülyesztők és repítők stb. iparkodnak a nézővel elfeledtetni, az — *álmoságot*.

Szombat, nov. 5. *Stéger* ur második föllépteül: „*Zampa*.” Opera 3 felv. A vendégművésznek ez egyik főszerepe. Énekében erő mellett lágyaság, érzelem s kifejezés van; játéka is méltó énekéhez. Huber Ida igen csinosan énekelt, valamint a kezdő Markovics Ilka is. *Stéger*nek ugy első, mint második fölléptekor is eszünkbe jutott azon már régebben tett indítvány, hogy a zártszékések számára külön bejárat készíttessék. A földszint már félhétkor annyira el volt lepve, hogy a zártszékések, főleg a nők, az ő divatos terjedelmekkel csak nagy ügygyelbajjal juthattak helyeikhez. Annyi ember volt, hogy még az ajtó függönyei mögöl is kukucsáltak elő, kik meggyőződhetek arról, hogy „tarde venientibus ossa.”

Vasárnap, nov. 6. *Molnár* assz. föllépteül: „*Huszár*csiny.” Eredeti vigjáték 3 felv. Irta *Vahot* Imre. A vendégnő tüzről pattant markotányosné volt, bár játékában némi mesterkéltséget lehetett észrevenni. Éneke is tetszett. Többször kihívták, a mit megérdemelt. Ő a maga nemében, ugylát-szik, egyike a vidék legtehetségesb színésznőinek. A karzat, mint igen sokszor, most is igen hangosan mutatta, hogy jól érzi magát. Örvendünk rajta, de azért nem kiáltjuk el magunkat olly nagyon, mint ő.

Hétfő, nov. 7. „*As orleansi szűz*.” Regényes szomorujáték 5 felvonásban, előjátékkal. Irta *Schiller*. Magyarra fordította s színpadunkra alkalmazta *Bulyovszky* Gyula. A czimszerepet *Komlóssy-K.*-né személyesíté. Kár hogy egyhangu szavalatától nem bír elszokni; néha ugy nyújtja a szótagokat kivétel nélkül, mintha a magyar nyelv csupa hosszú szótagokból állana. Voltak szépen sikerült jelenetei is, melyekért megtapsolták. Általában a mai előadás nem tartozik a legjobbak közé. Egyik színészünk párszor akkorát kiáltott, hogy szinte megijedtünk. Ezuttal is meggyőződünk, hogy színészeink jelesek — a vigjátékokban. Közönség szép számmal.

Kedd, nov. 8. *Stéger* ur harmadik föllépteül: „*Ernani*.” Opera 4 felv. *Verdítől*. *Hollósy-L.*-né, *Stéger*, *Bignió* és *Köszeghi* voltak a főszereplők; jelesen énekeltek; a tapsok sokszor megújultak. A színház ismét ugy tele volt, hogy majd kicsordult.

Szerda, nov. 9. „*Egy szegény ifju története*.” Színmű 5 felv. Irta *Feuille* Oktáv; ford. *Feleki*. Ez érdekes és hatásos darabot jól szokták adni színészeink, most is sikerült az. *Feleki* és *Munkácsy-F.*-né, mint főszereplők többször zajosan kihívtak. *Tóth József* is osztozott a tapsokban. A többi szereplő ellen sincs kifogásunk. Közönség számos.

Csütörtök, nov. 10. *Stéger* ur negyedik föllépteül: „*Zsidónő*.” Opera 5 felv. Zenéje *Halevy*től.

Nyílt tér.*)

Figyelmeztetés földbirtokosainkhoz. Több ízben nyertem megbízást *jószágvevések* iránt Magyarországon, felhíttam az illető földbirtokos urakat, kik egész jószágukat vagy ezek egy részét a megnevezett ár szerint eladni szándékoznak. Hogy e többszöri levelezés elkerültessek, bátor vagyok, a tiszt. közönséggel tudatni, hogy illy esetben, ha bármely birtok eladása szándékolatik, a jószág hű és részletes leírását hozzám ügynökségi irodámba *Bécs, Michelbaurischengrund, Währinger-utca, 17-dik szám a., 4-dik ajtó*, bérmentesen beküldeni méltóztatassanak.

Ezen részletes leírása a jószágnak a következő kérdésekre adandó pontos megfelelésből álljon:

A birtok melyik megyében, járásban fekszik s melly községbe tartozandó; a birtok a községben létezik vagy ehhez tartozó pusztán; melly távolságban a helységtől? folyóvíz van-e a jószágon; ha nincs, melly távolságra van a legközelebbi?

Milly módon, uton lehet a jószágon utazni, tévutak elkerülésével; hol van a legközelebbi vasuti vagy gőzhajózási állomás és posta?

A jószág házilag kezeltetett-e? vagy haszonbérbe volt adva, egészben vagy talán csak egy része? Mióta van birtokában a jelen földesurnak? A holdak hány négyszög által számíttatnak?

A lakó s a gazdasági épületek melly állapotban vannak s hány épületből állanak? Van-e a birtokhoz fundus instructus mint vetés, igavonó s egyéb marha, — gazdasági eszközök és gépek, számszerint mennyi és milly állapotban? Millyenek a közlekedési utak?

Van-e a jószágon s milly állapotban malom — tégláégető, szeszgyár, vagy más illyféle iparvállalat? — A lakó s gazdasági épületeknél vannak-e elegendő kutak? a víz jó-e? A föld minémisége millyen? s hogy van felszítva, hány hold szántóföld, kaszáló, legelő, erdő, szőlő, udvar-kert stb., a kaszálók 1, 2 vagy 3-szor kaszálhatók, az erdő milly állapotban, hány éves, fel van-e osztva vágásokra, vagy legelőül is használtatott? irtottak belőle?

Van-e a jószágon eperfa-ültetmény, hány éves és minő állapotban? —

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

Vannak talán a birtok szomszédságában eperfa-ültetmények? melyeknek le veleit lehetne megvásárolni? Elegendő napszámos s kapni-e mindig s melylyik nyelv uralkodik a nép közt? A napszám általában mennyi? Templom, orvos, gyógyszerár a helységben van-e vagy melly távolságban?

A lakóház csak nyári vagy talán egészben vagy részben télen is használható, azaz fűthető-e?

A jószág tagosítva van-e?

Az országos évi adó s községi pótdadó mennyi?

A nyers s tiszta jövedelem mennyi?

Mikor lehet a jószágot megtekinteni s kihez kell e végett fordulni?

Ezen kérdések tekintetbevételét azon t. cz. földbirtokos uraknak is ajánlom, kik jövendőben a *telepítvényi ügyet* igénybe vennék s hozzám fordulni szándékoznak. Ehhez még a jószág megszabott s lehető legalacsonyabb árát s annak lefizetési feltételeit velem közölni szivesek legyenek; de azért a lehető legjobb árt fogok igyekezni megszerezni.

Igen kívánatos volna még, ha az eladó jószág térképe vagy ennek hiányában egy általános rajz küldetnék hozzám a leírással együtt, hogy a vevő jó előre tájékozhasssa magát. — *Bene István*, felhatalm. ügynök (Bécs, Michelbaurischer-Grund, Währinger-utca, 17. sz., 4-ik ajtó).

Szerkesztői mondanivaló.

4761. **Divatképek életrajza.** Az alsó néposztálynak szánt naptárakban talán helyet foglalhatna. Ide mégis csak csinosabban illenek megjelenni.

4762. **A temető.** Ezuttal elkészett. A többit várjuk. A lap iránt intézkedtünk.

4763. **A jövő nemzetközi gyűlése.** A cikk igen érdekes, de a fordítás tetemes simításokat igényelne; a mire mindekkoráig nem vállalkozhattunk. Az idegen gondolatok nincsenek helyesen magyarul kifejezve.

4764. **Pest. H. S. J.** Azt kérdi ön: E megszólítás: T. szerkesztő ur! „nagy sz és u-val. vagy pedig kis betűkkel *írodik*-e helyes írás szerint? — Hogy önnek nincsenek nagyobb aggodalmái Majd megmondják azt másutt.

4765. **K. M. Nagyvárad.** 24 pft.

4766. **B. T. B.** — n. Engedje meg ön, hogy szives észrevételeire később felelhessünk.

4767. **Debreczen K. K.** — Az illy rajzok először igen költségesek, másodsor korábban kell hozzá fogunk elkészítésökhöz; most annyira elkésnének ezzel, hogy minden érdekét veszítené. Sajnáljuk, hogy nem adhattunk gyakrabban illy rajzokat innen a központból.

4768. **Bácsnak és várának tört. vázlata.** Fel fogjuk használni.

4769. **Ungvár. H. M.** A tárogató ügyében történő kutatások eredményeit folyvást közöljük lapunkban; többet magán uton sem tudnánk elmondani. Ajánljuk ez adatok szives elolvasását.

4770. **Petőfinek sajátkezűleg irt költeménye felett.** Nem adható.

4771. **Solt S. J.** A czáfolatot örömet adtuk volna, de részint tárgyhalmazz, részint azon körülmény késlelteté, hogy a czáfolat tudósítást nem láttuk olly rozszakaratonak, mint önk ott a közelben hiszik. A napi-sajtóban nem szükség minden csekélységre felelni; az igazság magától is kiderül.

4772. **Kis-Czell. N. N.** író. A névtelen levél közöltetett velünk. A kérdéses jutalom 8 arany; a pályakérdés a V. U. 36. számában röviden, de elég kimerítőleg van megemlítve. Többet mi sem tudhattunk meg, de nem is szükséges.

4773. **Arad. Sz. K. J.** A tudósítás elkészett. Az eszentuliatat várjuk.

4774. **Töredékek a világtörténelemből.** Nem látjuk módját, mint lehetne e roppant tárgyat a hirlapi tér szűk rájája közé szorítani, bár a tárgy és előadás érdekességét el kell ismernünk.

4775. **K. Z. L.** Egy idő óta, mint láthatja ön, lapjaink hasábjait ünnepélyek leírásai foglalják el, melyeket mellőznünk nem lehet. Innen van, hogy ön s más t. ügytársaink tudósításai olly soká késnek. Kérjük e körülmények tekintetbe vételét.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap- kelet nyug.		Izraellit. naptár	Hold- kelet nyug.	
			6.	p.		6.	p.
November			Nov. (6)		March.		
13 Vasarn.	B 22 Kosztik.	B 21 Sz.	1 D 22	7 2	4 28	16	6 22 10 30
14 Hétfő	Szerapion v.	Klement	2 Acindin	7 4	4 26	17	7 37 11 22
15 Kedd	Lipót hv.	Lipót	3 Acepzim.	7 5	4 25	18	8 58 0 0
16 Szerda	Edm. Ottm.	Ödön	4 Joanik	7 6	4 24	19 B. S. ü.	10 19 0 31
17 Csütört.	Csodat.Gerg.	Anián	5 Kalakteon	7 8	4 22	20 (al.elk.)	11 40 0 55
18 Péntek	Eugen. Hilda	Jen. Od.	6 Pál püsp.	7 9	4 20	21 Annon	* * 1 15
19 Szomb.	Erzsébet özv.	M. Erzs.	7 33 vértan.	7 10	4 20	22 Sab.	0 59 1 33

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 17-én 2 óra 22 perczkor délután.

TARTALOM.

Kazinczy Gábor (arcz- és tájkép). — Herepei Ottó hagyományából. — Esztergom nagy napja. — Az utolsó budai basa (folyt.) Jókai M. — Hazai népviseletek: III. Mezőségi oláhok (képpel). Z. — A növényélet külső tényezői (vége). Dr. Soltész J. — **Tárház:** Kazinczy-ünnepélyek D.-Szerdahely, Miskolcz, Eperjes, N.-Várad, Szabadka, Kalocsa városokból. — A pillangók életéből: A torokrojt-szander (rajzokkal). Dr. Sz. — A tárogató már megszólalt? Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Színházi napló. Nyílt tér. Szerk. mondanivaló. Heti naptár. **A Politikai Ujdonságok** 45. számának főtartalma: Magyarország primásának aranymiséje. — Napoleon császár levele s a kongresszus. — Egy pár szó saját megnyugtatásunkra. — Heti krónika. — Kazinczy-ünnepélyek a vidéken: Pozsony, Sopron, Veszprém, Pápa, Győr, Ungvár, Temesvár, Kolozsvár városokban. — Rendes rovatok.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert** (lak. uri-utca 12. sz.)

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok előfizetési díja egy negyedévre . . . . . 2 ft. 50 kr. ujpénz.
A Vasárnapi Ujság és Magyar Sajtó előfizetési díja egy negyedévre . . . . . 5 „ — „ „